31 ՄԱՅԻՍ 1996. ՈՒՐԲԱԹ # 99 (1105)

Ազգ

Azg
armenian daily

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հունիսի 11-13-ը կայցելի Ֆրանսիա

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հունիսի 11-13-ը ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի հրավերով պաշտոնական այցով կլինի Ֆրանսիայում: Հունիսի 12-ին երկու նախագահները կքննարկեն տարածաշրջանում կայունության ամրապնդման եւ Լ. Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման, ժողովրդավարական հաստատությունների ձեւավորման եւ տնտեսական բարեփոխումների ու զարգացման հարցերը, եվրոպական կառույցների դերը այդ զարգացումներում, ինչպես նաեւ Հայաստանի համակողմանի ներառումը դրանց մեջ: Նախագահները կանդրադառնան ֆրանս-հայկական տնտեսական հարաբերությունների ընդլայնմանը, մշակույթի, կրթության ու գիտության ասպարեզում համագործակցությանը: ՀՀ նախագահը կհանդիպի նաեւ վարչապետ Ալեն Ժյուպեի եւ Սենատի նախագահ Ռենե Մոնորիի հետ, կայցելի Ազգային ժողով, ելույթ կունենա Ֆրանսիայի ձեռնարկատերերի ազգային կենտրոնում: Հունիսի 12-ի երեկոյան նախագահը կմասնակցի Ազգային գրադարանում «Հայաստանը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ» ցուցահանդեսի բացմանը: Պաշտոնական այցի ընթացքում Հայաստանի նախագահին եւ նրա տիկնոջը ուղեկցելու են արտգործնախարար Վահան Փափազյանը, կապի նախարար Գրիգոր Պողպատյանը, էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը, պաշտոնատար այլ անձինք:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ռենե Մոնորին Երեւան է բերում Ժակ Շիրակի հատուկ ուղերձը

Շառլ Ազնավուր. Հայաստանի համար ջանում եմ անել այն ամենը, ինչ կարող եմ

ՓԱՐԻԶ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ: Անդրկովկաս ժամանելուց առաջ Փարիզում մամուլի ասուլիս է տվել Սենատի նախագահ Ռենե Մոնորին: Դիմելով հավաքվածներին՝ նա հայտարարեց. «Ֆրանսիան պարտավոր է լինել այն երկրների կողքին, որոնք նոր են անկախություն ձեռք բերել եւ դժվարություններ են դիմագրավում»: Մոնորին ընդգծեց, որ Հայաստանն առավել հետաքրքրություն է ներկայացնում իր համար, շնորհիվ Ֆրանսիայում ապրող մոտ 400 հազարանոց հայկական համայնքի, որ «կենսունակ է, աշխույժ, համակրելի եւ ուր ես շատ բարեկամներ ունեմ»: Նա շեշտեց Հայաստանին օգնելու անհրաժեշտությունը տնտեսությունը զարգացնելու ուղղությամբ:

Իր հերթին խոսք վերցնելով՝ այս այցի կարեւորությունն ընդգծեց Շառլ Ազնավուրը: Հայաստանի ապագան կապելով շրջափակման վերացման, հետեւապես եւ Թուրքիայի հետ հարաբերությունների բարելավման հետ, նա առաջարկեց ավելի զգույշ լինել Թուրքիային ներկայացվող պահանջների հարցում: «Պետք է ընդունել նաեւ, թե Թուրքիան մի քիչ իրավունք ունի ընդունվել Եվրոպական միություն, սակայն բոլոր դեպքերում դա չի կարող անել առանց ճանաչելու Հայոց ցեղասպանության իրողությունը», ասաց Ազնավուրը:

Սենատի նախագահ Ռենե Մոնորին պատրաստվում է Հայաստանի նախագահին հանձնել Ժակ Շիրակի հատուկ ուղերձը: Նա հանդիպումներ կունենա նաեւ արտգործնախարարի, ԱԺ խոսնակի հետ, ելույթ կունենա խորհրդարանում:

«Հաջորդ անգամ կցանկանայի Հայաստան տանել Ժակ Շիրակին: Այնինչ Հայաստանը կարող է վստահ լինել, որ ես իր համար ջանում եմ անել այն ամենը, ինչ կարող եմ», ասուլիսի ավարտին հայտարարեց Շառլ Ազնավուրը:

Գիշերը Ֆրանսիայի պատվիրակությունը ժամանեց Երեւան

ՌՈՒՍ-ՉԵՉԵՆԱԿԱՆ

Բանակցությունները երկուստեք վերապահություններով

Յանդարբիեւի գլխավորած չեչեն անջատողականների պատվիրակությունը Մոսկվայի բանակցություններում չի համաձայնել Ռուսաստանի ղեկավարության առաջարկած մարտական գործողությունները դադարեցնելու կարգին, բայց պատրաստակամ է եղել քննարկել Մոսկվայի նախաձեռնությունը եւ տալ իր առաջարկությունները, հաղորդել է ռուսաստանյան կողմի ներկայացուցիչը, որն անմիջականորեն մասնակցում էր հանդիպումներին: Նրա ասելով, չեչենական պատվիրակությունը միաժամանակ հայտարարել է, որ հաստատակամորեն մտադիր է ձեռնամուխ լինել հունիսի 1-ից Չեչնիայում մարտական գործողությունների դադարեցման շուրջ մայիսի 27-ին Կրեմլում ստորագրված պայմանավորվածության իրագործմանը:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ բանակցությունների ընթացքում ռուսաստանյան կողմը առաջարկել է այդ համաձայնագրի իրագործման կարգը: Մարտական գործողությունների դադարեցման ծրագրով նախատեսվում էր հունիսի 21-ից արգելել ամեն տեսակ զենքի օգտագործումը մարտական նպատակներով:

Ռուսաստանի ազգությունների նախարար Վյաչեսլավ Միխայլովը հայտարարեց, որ հունիսի 1-ին ռուս եւ չեչեն պաշտոնյաները հանդիպելու են ամփոփելու Չեչնիայում խաղաղության հաստատման բանակցությունները: Մոսկվայում հրավիրված մամուլի ասուլիսի ընթացքում Միխայլովը նշեց, որ բանակցությունները կենտրոնանալու են քաղաքական խնդիրների շուրջ, հատկապես ներառելով Չեչնիայի քաղաքական կարգավիճակի հարցը: Միխայլովը տեղեկացրեց նաեւ, որ չեչենները ցանկանում են շարունակել բանակցությունները Դաղստանի մայրաքաղաք Մախաչկալայում: Նա կասկած է հայտնել, թե բոլոր չեչեն զինյալները կպահպանեն երկուշաբթի օրը նախագահ Բորիս Ելցինի եւ չեչենների առաջնորդ Յանդարբիեւի ձեռք բերած հրադադարի պայմանավորվածությունը: Նախարարն ասել է, թե կասկածում է, որ Յանդարբիեւն, իրոք, վերահսկում է չեչենական բոլոր զինված ուժերին: Ըստ Միխայլովի, մոտակա օրերին տեղի է ունենալու Հյուսիսային Կովկասում ռուսական զորամիավորումների գլխավոր հրամանատար Անատոլի Կվաշնինի եւ չեչենների զինված ուժերի հրամանատար Ասլան Մասխադովի հանդիպումը, որտեղ քննարկվելու են հրադադարի գործադրման խնդիրները:

Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, Գրոզնիում ականի վրա պայթել է ներքին զորքերի մի զրահամեքենա, զոհվել է երկու զինծառայող: Գորդալի բնակավայրից դեպի հյուսիս վերջերս ժամանակ խփվել է ներքին զորքերի մի ուղղաթիռ, որի հետեւանքով նաեւ երկու զինծառայող է զոհվել:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ, ՓԱՍՏ

Բուտրոս-Ղալին Անկարայում

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 30 ՄԱՅԻՍ, «ԺԱՄԱՆԱԿ»: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Բուտրոս-Ղալին այսօր ժամանեց Թուրքիայի մայրաքաղաք, որտեղ մնալու է մինչեւ հունիսի 1-ը: Նա ընդունվելու է նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի, վարչապետ Մեսութ Յըլմազի եւ արտգործնախարար Էմրե Գյոնենսայի կողմից: Անկարայից Բուտրոս Ղալին մեկնելու է Ստամբուլ, որտեղ մասնակցելու է աշխարհի շուրջ 110 երկրների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ տեղի ունեցող HABITAT-2 միջազգային համաժողովի բացմանը, որը նվիրված է համաշխարհային խաղաղասիրության եւ ուրբանիզացիայի խնդիրներին:

Փակվեց Կոզլոդույի ռեակտորը

30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՆՈՎՈՍՏԻ: Եվրամիության հանձնաժողովի եւ Բուլղարիայի միջեւ կնքված պայմանագրի համաձայն, ելնելով անվտանգության նկատառումներից, փակվել է Բուլղարիայի Կոզլոդույի Յունիտ-1 միջուկային ռեակտորը: Այն վերագործարկվել էր անցյալ ձմեռ՝ հակառակ Եվրամիության փորձագետների բացասական կարծիքին: Այդ ռեակտորը վերստին գործարկելու որոշում կկայացվի միայն Բուլղարիայի եւ Եվրամիության փորձագետների մի շարք համատեղ ստուգումներից հետո: Այդ նպատակով Եվրամիությունը կտրամադրի 10 միլիոն էկյու: Կոզլոդույի ռեակտորը տալիս է Բուլղարիայում արտադրվող էլեկտրաէներգիայի 40 տոկոսը:

Կիեւին պետք են ներդրումներ

ԿԻԵՎ, 30 ՄԱՅԻՍ, WSJ: Ուկրաինայի նոր վարչապետ Պավլո Լազարենկոն հայտարարեց, թե երկրում նոր թափով շարունակվելու են տնտեսական բարեփոխումները, մասնավորապես սեփականաշնորհումը արագացնելու նպատակով, որպեսզի օտարերկրյա ներդրումներ գրավի եւ ի վիճակի լինի վճարել աշխատավարձերը:

Ժիրինովսկին ցանկանում է Հայաստանում տեսնել դաշնակցական նախագահ

Մոսկվայի «Արգումենտի & ֆակտի» շաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր Լեոնիդ Ղուկասյանը երկու հարցով դիմել է Ռուսաստանի հայտնի քաղաքական գործիչների.

1) Ռուս-հայկական հարաբերությունների զարգացում:

2) Ո՞ւմ կցանկանայիք տեսնել սեպտեմբերի 21-ից հետո Հայաստանի նախագահ:

Հարցերին պատասխանել են Գենադի Սելեզնյովը, Վլադիմիր Ժիրինովսկին, Նիկոլայ Ռիժկովը եւ այլոք:

Առաջին հարցին բոլորը պատասխանել են, որ Հայաստանը Ռուսաստանի ռազմավարական գործընկերն է, իսկ երկրորդ հարցին պատասխանել են ըստ «համակրանքի»: Պետդումայի ատյանի կարծիքով Սերգեյ Բաբուրինը: Ալեքսանդր Շոխինը («Մեր տունը Ռուսաստանն է») չի ընդունում ներկայիս քաղաքական իշխանությունը, իսկ Ժիրինովսկին կարծում է, որ «Հայաստանի իշխանությունները գլխավորապես պետք է փոխեն իրենց բուրժուական քաղաքականությունը եւ շատ գան դեպի Ռուսաստան»:

«Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը չպետք է նորից Հայաստանի նախագահ ընտրվի»: Ժիրինովսկին կարծում է, որ նա պետք է փոխի իր տեսակետը դաշնակցության վերաբերյալ, եւ նախագահ ընտրվի այդ կուսակցության ներկայացուցիչը:

Իրան-Ադրբեջան փոխադարձ ամբաստանություններ

ԲԱՔՈՒ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՆՏ-AFP: Երեքշաբթի օրը ադրբեջանական մուսուլմանները նշել են շիաների սգո ժամանակաշրջանի սկիզբը, չնայած քաղաքականացված իսլամի դեմ կառավարության վերջերս կիրառած խիստ միջոցներին, որը կարող է սպառնալիք հանդիսանալ հարեւան Իրանի հետ առանց այն էլ լարված կապերի համար:

Մոտ 1000 հավատացյալներից բաղկացած ամբոխը, որոնց թվում կային նաեւ երեխաներ, հավաքվել էր Բաքվի գլխավոր Տազապիր մզկիթում՝ երգելով, թմբկահարելով նահատակների անուններն ու իրենց հարվածելով շղթաներով: Խումբը, որի թվում էր նաեւ Բաքվում Իրանի դեսպան Ալի-Ռեզա Բեհդելին, հսկվում էր մոտ 200 ոստիկանների կողմից:

Տոնակատարությունը տեղի է ունեցել մեկ շաբաթ անց այն բանից հետո, երբ իշխանությունները ձերբակալել են Ադրբեջանի Իսլամական կուսակցության 9 անդամների, որոնք մեղադրվում են «լրտեսական հանցագործությունների» մեջ:

Իրանը մեղադրում է Ադրբեջանին նավթամուղերի հարցում ԱՄՆ-ի ճնշմանը ենթարկվելու մեջ: Միաժամանակ, մեղադրում է Ադրբեջանի ազգայնականներին, թե նպատակներ ունեն Իրանի Ադրբեջան անունով նահանգի նկատմամբ, որտեղ երկու անգամ ավելի շատ ադրբեջանցի է ապրում, քան Ադրբեջանի հանրապետությունում:

Ադրբեջանի ղեկավարությունն իր հերթին մեղադրում է Իրանին իր թշնամի Հայաստանի հետ սերտ կապեր պահպանելու մեջ: Երկրի ղեկավարությունը նաեւ մտահոգություն է հայտնում, որ Իրանի օրինակով իսլամական ֆունդամենտալիզմը կարող է սպառնալ նրա աշխարհիկ պետականության սկզբունքներին:

ԻՍՐԱՅԵԼ

Պերե՞ս, թե՞ Նաթանյահու

Ընտրությունների արդյունքը դեռ հայտնի չէ, սակայն Քլինթոնը շնորհավորեց Նաթանյահուին

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ, 30 ՄԱՅԻՍ, WSJ, RFI: Թեեւ ձայների մեծ մասը հաշվվել է արդեն, սակայն դեռեւս հայտնի չէ վերջնական արդյունքը ու թերեւս հայտնի չի լինի մինչեւ վաղը գիշեր: Քանի որ թե վարչապետ Շիմոն Պերեսի եւ թե Լիկուդ խմբավորման առաջնորդ Բենիամին Նաթանյահուի հավաքած ձայները գրեթե հավասար են եւ հավանաբար հաշվարկին կսպասեն ձայների վերջնահաշվարկը միայն, որի տարբերությունը առայժմ 20 հազար է միայն հօգուտ Նաթանյահուի: Իսկ ինչ վերաբերում է խորհրդարանական ընտրություններին, արդեն իսկ հայտնի է, որ եւ Աշխատավորական կուսակցությունը եւ թե Լիկուդ համախմբումը զգալի են կորցրել հօգուտ մանր կուսակցությունների, ինչը նշանակում է, որ Իսրայելի ապագա վարչապետը կառավարություն կազմելու համար ստիպված պիտի գործարքների մեջ մտնի դրանց հետ:

Մյուս կողմից, ոչ միայն Իսրայելում, այլեւ տարածաշրջանի բոլոր երկրներում բոլոր քաղաքական շրջանները շունչները պահած սպասում են ընտրությունների արդյունքին, ինչից կախված է տարածաշրջանի հետագա բախտը: Պաղեստինցիների նախագահ Յասեր Արաֆաթը, օրինակ, այսօր մերժեց որեւէ մեկնաբանություն տալ լրագրողներին, որոնք փորձել էին Լիկուդի հաղթանակի դեպքում Պաղեստինի ինքնավարության ճակատագրի շուրջ նրա կարծիքն իմանալ: Ինչ վերաբերում է «Համասին», վերջինիս բանբերը հայտարարեց, թե Լիկուդի հաղթանակը համազոր է Իսրայելի կողմից արաբների դեմ պատերազմի հայտարարության: Ըստ եւրոպացիների, մեկնաբանելու համար շտապելը չի տրամաբանությունը: Մ. Նահանգները հայտարարեց, թե ինչ էլ որ լինեն ընտրությունների արդյունքները, Վաշինգտոնը տարածաշրջանում շարունակելու է խաղաղության հաստատման իր քաղաքականությունը:

Սպանված վարչապետ Յիցխակ Ռաբինի այրին այսօր հայտարարեց, թե Լիկուդի հաղթանակի դեպքում հեռանալու է Իսրայելից: Նա «գայթակղիչ» որակեց այն փաստը, որ իր ամուսնու սպանող Իգալ Ամիրին առիթ է տրվել քվեարկելու:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԻՄ 15-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Հայրիկյանը գիտի ինչ անել հաղթելու դեպքում, բայց չգիտի դեռեւս՝ մասնակցե՞լ ընտրություններին

Մայիսի 30-ին ՀՀ կառավարության նիստերի դահլիճում իր աշխատանքն սկսեց Ազգային ինքնորոշում միավորման 15-րդ համագումարը: Այստեղի բազմաթիվ միջոցառումների մասնակցիս համար անսպասելի էր շատ բան արտաքնապաշտական ինքնաստիճության առումով, սակայն ամենամեծ անակնկալը, թերեւս, այն էր, որ համագումարն իր աշխատանքն սկսեց... հյուրերի ողջույնի խոսքերով: Դրանցով հանդես եկան հրապարակախոս Արմեն Հովհաննիսյանը, Հայաստանի Հանրապետությունում ՌԴ դեսպանության աշխատակիցը, Հայկրմնկի կենտրոնի տնօրեն Գագիկ Ծառուկյանը, ԱԺՄ ղեկավարության անդամ Դավիթ Վարդանյանը...

Յուրաքանչյուր կազմակերպության համար բնորոշ եւ նման միջոցառումներին պատշաճող մի շարք հանգամանքներից հետո համագումարում ընդարձակ ելույթով հանդես եկավ ԱԻՄ-ի նախագահ Պարույր Հայրիկյանը: Այնուհետեւ համագումարը լսեց Ազգային ժողովի ԱԻՄ խմբակցության ղեկավար Ներսես Զեյնալվանդյանի եւ այդ խմբակցության անդամ Արամազդ Զաքարյանի հաշվետվությունները խորհրդարանական գործունեության մասին: Պարզ է նկատել, որ թեեւ քաղաքական գործիչների վերլուծությունները ներկա իրավիճակի ընդհանուր գնահատականներում համընկնում էին, այդ իշխանության տարբեր մակարդակների գործադիր մարմիններին տված գնահատականները մասնավորապես, չափազանց սուր էին:

Սակայն, համագումարի օրակարգի ամենակարեւոր հարցը, ըստ իս, հետեւյալն էր. «ԱԻՄ-ը առաջիկա նախագահական ընտրություններում»: Եթե վերանանք գուցե ներկուսակցական խնդիրներից (կառուցվածքային փոփոխություններ, ղեկավար մարմինների ընտրություններ եւ այլն), ապա համագումարը հենց այս խնդիրը լուծելու համար էր գումարվել: Անդրադառնալով այդ հարցին, ԱԻՄ-ի նախագահը հարկ համարեց պարզաբանել, թե իրենք «ի՞նչ են ակնկալում ԱԻՄ-ական նախագահից, երբ մասնակցում են ՀՀ նախագահական ընտրություններին եւ հաղթում»: Ըստ նրա, ԱԻՄ-ական նախագահը պետք է հաստատի օրենքի իշխանություն, կրճատի ժողովրդի հաշվին պահվող ուռճացած պետական ապարատը, մասնավորապես նվազեցնի 17 հազարի հասնող ոստիկանների թիվը (Հայաստանում, այս հաշվարկով, յուրաքանչյուր 200 քաղաքացուն հասնում է մեկ ոստիկան, այն դեպքում, երբ ԱՄՆ-ում, օրինակ, մեկ ոստիկանին ընկնում է 2000 հոգի), պետք վերացվի գործադիր մարմիններից մեկը՝ նախագահի եւ վարչապետի աշխատակազմերի միավորման ճանապարհով, ինչը հնարավորություն կտա կրճատել եւս 1000 ավելորդ աշխատատեղ, բնականոն հունի մեջ պետք է դնի սեփականաշնորհման գործընթացը («նոր նախագահն ունի հետեւյալ պատասխանատվությունը. մարդկանց, քաղաքացիներին բացատրել, որ նրանց բաժանված սեփականաշնորհման սերտիֆիկատները 2000-3000 դրամ արժողությամբ թղթիկներ չեն, այլ ամենաքիչը 100 000 դրամ արժողությամբ սեփականության ունեցվածքի վկայականներ են»), մի խոսքով լուծի սոցիալական արդարության պահպանման խնդիրը, «որպեսզի Հայաստանում սեփականատեր դառնան ոչ թե մի քանի հոգի, այլ որքան հնարավոր է շատ քաղաքացիներ» եւ այլն, եւ այլն:

Այս խնդիրներին հասնելու համար, իհարկե, նախ հարկավոր է մասնակցել նախագահական ընտրություններին, եւ որ շատ ավելի կարեւոր է, հաղթել այդ ընտրություններում: Սակայն այդ առթիվ կան որոշակի վերապահումներ: Պրն. Հայրիկյանն առանձնացրեց յուր հնարավորություն, այդ թվում նաեւ այն, թե արժե՞, արդյոք, մասնակցել դրանց, եթե համոզմունք կա, որ նախագահական ընտրություններում «կրկնվելու է հուլիսի 5-ի խայտառակությունը», այսինքն՝ վաղօրոք հայտնի է, որ դրանք արդար չեն լինելու եւ արդյունքները կեղծվելու են:

Այս մեկնաբանություններից հետո համագումարն անցավ բանավեճերի փուլին: Տվյալ խնդրի առթիվ որոշումը, հավանաբար, կընդունվի համագումարի աշխատանքի երկրորդ օրը, որի մասին «Ազգը» տեղյակ կպահի իր ընթերցողներին:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Վերադարձ հարաբերական լույսի ժամանակներին

Նախ, շտապում ենք հանգստացնել հերթական, այս անգամ անսպասելի էներգետիկ ցնցումից խուճապահար երեւանցիներին. շուրջօրյա էներգամատակարարման վերջին օրերի ընդհատումները կապված չեն գազատարի ավանդական պայթեցումների, չարաբաստիկ չվճարումների եւ, առավել եւս, ՀԱԷԿ-ի վթարի հետ (ինչպես մասամբ ենթադրում են ամենահոռետեսները): Պարզապես, ինչպես տեղեկացանք էներգետիկայի նախարարության մամուլի ծառայությունից, 60-85 մեգավատով պակասել է Հայաստանի էներգահամակարգի հզորությունը, որ այսօր ապահովվում է ՀԱԷԿ-ի, Երեւանի ՋԷԿ-ի, Սեւան-Հրազդան եւ Որոտանի կասկադների միջոցով. Որոտանի ՀԷԿ-երից մեկում՝ Շամբի ՀԷԿ-ում, մայիսի 29-ին ավտոմատ վթարային անջատում է արձանագրվել՝ ՀԷԿ-ի սարքավորումներում առկա անսարքությունների հետեւանքով: Ճակատագրի կամոք, անջատումը գրեթե զուգադիպել է էներգետիկայի նախարարությունում էներգետիկ համակարգի օպերատիվ իրավիճակի, մայիսյան ամիսներին էլեկտրաէներգիայի իրացման, հունիս-սեպտեմբեր ամիսներին էներգահամակարգի նորոգումների եւ կապիտալ շինարարության, անվտանգության հետ կապված հարցերի քննարկման նպատակով մայիսի 27-ին հրավիրված կոլեգիայի նիստին: Ըստ մամուլի ծառայության ղեկավար Ժ. Դեւոնդյանի, հնարավոր էր փոխարենը ավելացնել ՀԱԷԿ-ի հզորությունը (վերջինս գործում է ոչ լրիվ՝ 240 մեգավատ հզորությամբ) կամ գործարկել Հրազդանի ՋԷԿ-ի բլոկներից մեկը, սակայն դա կապված է որոշ տեխնիկական բարդությունների հետ եւ բացի այդ, կհանգեցներ գիշերային ժամերին էլեկտրաէներգիայի ավելցուկի՝ եւ, որպես հետեւանք, համախականության անցանկալի աճի: Ուստի նպատակահարմար են դիտվել էլեկտրաէներգիայի ժամանակավոր անջատումները (թեեւ, մեր հիշողության մեջ հովհարային միացումների ժամանակները թարմացնելու համար): Անջատումները տեւական չեն՝ օրական 2-3 ժամ, թեեւ, իմ դիտարկումներով, դրանք շատ ավելի երկար են՝ 5-6 ժամ, նույնիսկ օրական 2 անգամ: Ինչեւէ, տիկին Դեւոնդյանը հավաստիացրեց, որ Շամբի ՀԷԿ-ում ընթացող պրոֆիլակտիկ վերանորոգման աշխատանքներն այսօր կավարտվեն եւ վաղվանից կվերականգնվեն լուսավոր ժամանակները՝ «յուրաքանչյուրին՝ ըստ անհրաժեշտության, պարտադիր վճարումների պայմանով» սկզբունքին համաձայն:

Ի դեպ, Շամբի ՀԷԿ-ի վթարային անջատումն, այնուամենայնիվ, անուղղակիորեն առնչվում է վճարումների հիմնախնդրին, քանի որ էներգահամակարգի երկարատեւ շահագործման պատճառով ճգնաժամային վիճակում են հայտնվել համակարգի գրեթե բոլոր հանգույցները, իսկ վճարումների անբավարար տոկոսը հնարավորություն չի տալիս վերանորոգել դրանք: Եւ, քանի որ, ինչպես բազմիցս ասվել է տարբեր ամբիոններից, էլեկտրաէներգիայի գործող սակագինը հեռու է իր ինքնարժեքից, կարելի է ենթադրել, որ առաջիկայում, բնակչության «պատրաստակամությանը» համապատասխան, վճարումների որոշակի տոկոսի հասնելուց հետո, կրկին օրակարգի մեջ կմտնի սակագնի նոր բարձրացումը: Եւ, ուրեմն, վթարային անջատումներն ավելի հաճախակի կդառնան, մինչեւ ժողովուրդը պատրաստ լինի «ընքնությամբ մտնել» հերթական սակագնային թռիչքին:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Գործարարների շահերի պաշտպանություն՝ հանուն տնտեսության ծաղկման

Օրերս Հայաստանի բանկերի ասոցիացիան, վաճառականների միությունը, առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ Ա. Հովհաննիսյանի անվան ձեռնարկատերերի միությունը հանդես եկան համատեղ հայտարարությամբ՝ դիմելով գործարար մարդկանց շահերը պաշտպանող բոլոր կազմակերպություններին, մասնակից կամ սատար լինել «Գործարար Հայաստան կլոր սեղանին» («Ազգ», 26 մայիս): Նախաձեռնությանը ավելի մեծ թվով լրատվական միջոցների տեղյակ պահելու նպատակով չորս կազմակերպությունները երեկ ասուլիս էին հրավիրել Արմենթել ԼԳ Մամուլի սրահում:

Շուկայական հարաբերությունների

եւ ժողովրդավարության ուղին ընտրած երկրներում ձեւավորվում են տնտեսավարող սուբյեկտների շահերը պաշտպանող ոչ պետական կառույցներ, որոնք զարգացման մի փուլում անհրաժեշտություն են համարում համախմբել ուժերը: Դա օգնում է միասնական ճակատով գործել հանուն ընդհանուր հիմնախնդիրների, միաժամանակ տարակարծությունների անհրաժեշտ քննման եւ լուծման հնարավորություն է ընձեռում, օգնում ճշգրիտ կողմնորոշվել: «Մեր ջանքերն ուղղված են գործարարների պաշտպանության՝ հանրապետությունում գոյություն ունեցող վակուումը վերացնելուն: Այսօր արդեն ակնհայտ է, որ գոնե օրենսդրական բնագավառում գործընթացն սկսվել է: Մեր բազմաթիվ առաջարկներն ընդունվել են ԱԺ կողմից»: Սակայն, ի տարբերություն նախորդ խորհրդարանի, այսօրվանում պրոֆեսիոնալների ձայնը ավելի քիչ է լսելի: Օրինական դաշտի չգոյությունը միանգամայն աննպաստ պայմաններ է առաջացնում գործարար մարդկանց համար: Դրան գումարած կառավարության վարած տնտեսական, այդ թվում հարկային քաղաքականությունը բոլորովին չի նպաստում տնտեսության զարգացմանը: Արձանագրված է, որ որքան ծանր է տվյալ երկրի հարկային քաղաքականությունը, այնքան մեծ է ստվերային տնտեսությունը: ՄԱԿ-ի կազմած «Հայաստանի մարդկային զեկույց 1996»-ում ամրագրված է, որ Հայաստանում ստվերային տնտեսությունը կազմում է 70 տոկոս, միջինացված տարբերակով՝ 54 տոկոս: «Սակայն, իմ տվյալներով, դա ավելին է, եւ ստվերային տնտեսության մեջ են գտնվում նաեւ պետական ձեռնարկությունները», ավելացրեց Հայաստանի բանկերի ասոցիացիայի նախագահ Տ. Սարգսյանը:

Իհարկե, հարկային քաղաքականությունը տնտեսության զարգացմանը խոչընդոտող միակ գործոնը չէ: Պատճառներից մեկն էլ պետք է փնտրել տնտեսավարող սուբյեկտի հոգեբանության մեջ՝ շրջանցելու ցանկությունը: Գործարարը պետք է վստահ լինի, որ օրենսդրությունն ի շահ իրեն է: Բայց շատերը չգիտեն ինչպես անել բիզնես, որն էլ հանգեցնում է օրենքների զանցառման: Երրորդ գործոնը պետական պաշտոնյա-չինովնիկի հոգեբանությունն է, որ հող է ստեղծում ստվերային տնտեսության համար: Դա միայն հայկական ֆենոմեն չէ: Այդպես է ամբողջ աշխարհում: Բիզնեսը զարգանալով՝ օրինական դաշտ է փնտրում, իսկ ստվերային տնտեսություն վարողներին եւ նրանց հովանավորող չինովնիկներին դա ձեռք չի տալիս: Հայաստանում ստվերային տնտեսության մեջ ներխուժելը միայն գերշահույթ ստանալու խնդիր չէ: Հարկային այս դաշտում գտնվելով, գործարար մարդը հայտնվում է երկընտրանքի առաջ: Ձեռնարկ պրոֆեսիոնալի համար անլեգալ գործելու վիճակը չափազանց տհաճ է: Բայց ստացվում է, որ ստվերային գործարքներով զբաղվող մանր առեւտրականը ի վիճակի է գոյատեւել, իսկ օրինական դաշտում գործող խոշոր գործարարը՝ ոչ: ՀՀ կառավարությունն էլ համաձայն է, որ ստեղծված օրենսդրական ու տնտեսական դաշտը շտկումների մեծ կարիք ունի: Այն հաճախ բառացիորեն ներմուծված տարբերակ է՝ առանց հաշվի առնելու հայկական իրականությունը, այն, որ մենք նոր ենք շուկայական օրենքներ ստեղծում:

«Խոսքը ոչ թե հարկերից խուսափելու, այլ նորմալ տնտեսություն զարգացնելու մասին է», շեշտեց ձեռնարկատերերի միության նախագահ՝ տիկին Հ. Նաղդալյանը: Ոչ ոք չի խուսափում հարկերից: Բոլորն էլ հասկանում են, որ պետությունն անհրաժեշտություն է, որ միաժամանակ ապահովում է գործարարության համար նորմալ պայմանները. արտաքին սահմանների ապահովություն, ներքին կարգուկանոն, երաշխիքներ արտասահմանյան գործընկերների հետ՝ տնտեսական հարաբերություններում: Բիզնեսմենների բարեգործական գործունեությունը մի տեսակ վահան է չինովնիկներից: Բայց թե գործարարը, թե ազատամարտիկը կուզենային շնորհակալ լինել ոչ թե առանձին անհատներին, այլ պետությանը: Այդ պատճառով, այս նախաձեռնությունը սկսվել է ներքեւից եւ բազմաթիվ այլ կազմակերպություններ քննարկում են յուրի համաձայնագրին միանալու հարցը:

«Ուշացած չէ՞ նախաձեռնությունը» հարցին պատասխան տրվեց, որ ամեն ինչ ժամանակի թելադրանքով է ծնվում: «Մենք կարող ենք մեր իշխանությունների պես բլարկել, թե ինչ հաջողությունների ենք հասել, բայց պետք է կողքից նայել եւ իրատես լինել: Մեր վարչապետը սիրում է հիշատակել Իտալիայում կառավարությունների հաճախակի փոփոխման երեւույթը, բայց փաստ է, որ իտալական տնտեսությունը ամենազարգացածն է Եվրոպայում»: Կարծում ենք, ցանկալի կլիներ հայ գործարարների հզորացումը, որը հանգեցներ կառավարության վրա առողջ ներազդման, հանուն տնտեսության եւ ոչ միայն տնտեսության առաջընթացի:

«Վերջերս Ռուսաստանի Դաշնությունում ստվերային տնտեսությունն օրինականացնելու եւ նրա համար արտասահմանյան վարկերի ու ներդրումների ճանապարհ բացելու օրենք ընդունվեց: Նպատակահարմար չէ՞ այս տարբերակը գործի դնել Հայաստանում», «Ազգի» հարցին ոչ խրախուսական պատասխան տրվեց, միաժամանակ նշվեց, որ ծանոթ չեն այդ օրենքին: Այս պահին ձեռքի տակ փաստեր չունենալով, կարծում ենք, մոտ օրերս հնարավորություն կունենանք գործարարներին եւ մեր ընթերցողներին տեղյակ պահել սույն գործարարների միջազգային անցուդարձին:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՅԱՆ

Կասեցված է ՆԳՆ անձնագրային եւ վիզաների վարչության գործունեությունը

Արդեն մեկ շաբաթ է, ինչ ՆԳՆ կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարի գլխավոր վարչության աշխատակիցների կողմից համարյա ամբողջովին կասեցված է ՆԳՆ անձնագրային եւ վիզաների վարչության գործունեությունը: ՆԳՆ անձնագրային եւ վիզաների վարչության հերթապահ մասի միլիցիոներ Ժորա Խաչատրյանը պահանջել է երեւանցի Ա. Մ.-ից 80 դոլար, անձնագրում արտասահման՝ մեկնելու թույլտվություն ձեւակերպելու համար եւ նշված գումարից 50-ը փոխանցել վիզաների եւ գրանցման բաժանմունքի պետ, միլիցիայի կապիտան Արմեն Հայրապետյանին: Հարուցվել է քրեական գործ, նախաքննությունը վարում է ՆԳՆ ԿՀԴՊԳՎ քննչական վարչությունը: ՆԳՆ անձնագրային եւ վիզաների վարչությունում մինչ օրս գործարք չկատարվելու հետեւանքով տուժել են բազմաթիվ ուղեւորներ, ովքեր ունեցել են նախապես գնված ավիատոմսեր:

Ա. Մ.

Երկրաշարժ Ամասիայում

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունից հայտնում են, որ մայիսի 30-ին, տեղական ժամով 02.29.03-ին սեյսմիկ պաշտպանության դիտակայանները գրանցել են երկրաշարժ: Երկրաշարժի մագնիտուդան 3.4 է, ինտենսիվությունը էպիկենտրոնում՝ 5 բալ: Էպիկենտրոնը գտնվում էր Ամասիա քաղաքից 8 կմ դեպի հարավ-արեւելք: Գյումրի քաղաքում գրանցվել է 4 բալ: Գրանցվել են նաեւ շարքով 01-ից 18 ուժգին եւ աֆթերշոկեր:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151055,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ՊԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ ձեւավորումը ՊՕՂԵԼ ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

Լ ՂՀ կառավարությունից ստացված տեղեկությունների համաձայն, ադրբեջանա-ղարաբաղյան հակամարտության շուրջ 8 տարիների ընթացքում լրիվ կամ մասամբ ավերվել են հանրապետության գրեթե բոլոր խոշոր բնակավայրերը, 119 հայկական գյուղ եւ ավան, հիմնովին կամ մասնակիորեն շարքից դուրս են եկել տասնյակ ձեռնարկություններ եւ արտադրամասեր, 6991 բնակելի շենք, որից 683-ը պետական շենքեր են, 172 դպրոց եւ մանկապարտեզ, առեւտրի, կենցաղային եւ մշակութային 107 օբյեկտ, 100-ից ավելի վարչական շենք: Մոտավոր հաշվումներով ԼՂՀ տնտեսությանը հասցված նյութական վնասը միայն 92 թվականի գներով կազմում է 248 մլրդ դրամ: Նույն աղբյուրի ման մասին: Այս մոտեցումը միանգամայն հասկանալի է, քանի որ շուկայական ակտիվ խաղաղականությունը պատերազմի մեջ ներքաշված երկրում կարող է հանգեցնել ռազմավարական օբյեկտների աննպատակ օգտագործմանը եւ վատնմանը:

Փուլային անցումը դեպի շուկա եւ տնտեսական նոր մոտեցումներն արդեն տալիս են դրական արդյունքներ: Կարճ ժամանակահատվածում ԼՂՀ-ում արձանագրվել է արտադրության նկատելի վերելք: Ազգային եկամուտը, ըստ ԼՂՀ կառավարության տվյալների, աճել է ավելի քան 20 տոկոսով: Անցյալ տարվա համեմատությամբ, ԼՂՀ պետական բյուջեն ավելացել է 4 անգամ՝ 1 մլրդ-ից հասնելով 4 մլրդ-ի: Կայունացող բյուջեն կառավարությանը թույլ է տվել փակել պակա- 271, 8 դրամով գերազանցում է նախորդ ցուցանիշը: Բավական է միայն նշել, որ վերջերս տեղի ունեցած կառուցվածքային վերափոխումներից հետո ԼՂՀ արդյունաբերության նախարարությանը, այսօրվա դրությամբ ենթակա է 30-ից ավելի ձեռնարկություն:

Տնտեսական բարեփոխումներին զուգընթաց շարունակվում են նաեւ շինարարական աշխատանքները: Գրեթե լրիվ վերականգնվել է հրետակոծություններից զգալիորեն տուժած Ստեփանակերտը, 1922 ավերված բնակելի տների վերակառուցումից հետո ԼՂՀ են վերադարձել 6706 բռնագաղթված ընտանիքներ: Վերջին տարիներին վերականգնվել են նաեւ 16 դպրոց եւ 9 հիվանդանոց: Դրա համար ծախսվել է 88, 5 մլն դրամ: Վեր-

ԼՂՀ

Պատերազմը նաեւ տնտեսական մրցակցություն է

վկայությամբ, մարտական գործողությունների ընթացքում ոչնչացվել եւ վնասվել է ժողտնտեսության շուրջ 15 հազար օբյեկտ: Դա մեծապես պայմանական թիվ է, քանի որ օրինակ, Մարտակերտի շրջանի մեծ մասի բնակֆոնդը ոչնչացվել է ամբողջությամբ: Եթե հաշվի առնենք այն կարեւոր հանգամանքը, որ ցանկացած պատերազմ նախ եւ առաջ հակամարտ կողմերի տնտեսական հնարավորությունների մրցակցություն է, ապա պարզ կդառնա, որ Լեռնային Ղարաբաղն առանց տնտեսական նոր քաղաքականության հազիվ թե դիմագրավի տնտեսապես անհամեմատ հզոր Ադրբեջանի ռազմաքաղաքական ճնշմանը:

Չնայած պատերազմող երկրում գերիշխում է պլանային էկոնոմիկան, եւ բոլոր օբյեկտները ծառայեցվում են պաշտպանական նպատակներին, ԼՂՀ իշխանությունները դեռեւս տարեսկզբին մշակել են տնտեսական վերափոխումների համալիր մի ծրագիր, որը հիմնականում նպատակաուղղված է ժողտնտեսության մի շարք ձեռնարկությունների ապապետականացմանն ու սեփականաշնորհմանը: Պահպանելով պետական վերահսկողությունը տնտեսության հանգուցային ենթակառուցվածքների նկատմամբ, ԼՂՀ կառավարությունը որոշում է ընդունել մանր ձեռնարկությունների, հատկապես առեւտրի եւ կենցաղսպասարկման օբյեկտների սեփականաշնորհ- սորդը, որը տարեսկզբին հասնում էր 1 մլրդ 750 մլն դրամի, իսկ բյուջեի 51 տոկոսը՝ ուղղել սոցիալական հիմնախնդիրների լուծմանը: Վերջին ժամկետներում արձանագրվել է նաեւ գյուղատնտեսական արտադրանքի աճ: Միայն 95 թ. հանրապետությունում արտադրվել է 29 հազար տոննա հացահատիկ, այն դեպքում, երբ 94 թ-ին այն կազմում էր ընդամենը 12 հազար տոննա: Այս տարի կառավարությունը մտադիր է հացահատիկի արտադրությունը հասցնել 60 հազար տոննայի:

Զգալի տեղաշարժեր են նկատվում նաեւ ԼՂՀ արդյունաբերության ոլորտում: Պետք է հաշվի առնել, որ հանրապետության արդյունաբերական ձեռնարկություններն աշխատել եւ աշխատում են ծանր պայմաններում, որոնք մեծապես կապված են էներգակիրների, ներկրվող հումքի ծավալների կտրուկ կրճատման եւ այն բանի հետ, որ ավերված արտադրական հզորությունների զգալի մասը չի վերականգնվել: Եթե դրան ավելացնենք ֆինանսանյութական միջոցների սղությունը, ապա պատկերը ավելի ամբողջական կդառնա: Այնուամենայնիվ, այս բնագավառում եւս առկա են որոշակի արդյունքներ, որոնք, ելնելով իրավիճակից, կարելի է գոհացուցիչ համարել: Օրինակ, 95 թ. ծրագրի ձեռնարկություններում թողարկվել է 767 մլն 975 հազար դրամի ապրանքային արտադրանք, որը ջին 4 տարում շինարարության գծով ծախսվել է 4 մլն 640 հազ. ԱՄՆ դոլար:

ԼՂՀ իշխանությունների ակտիվ ձեռնարկումները, այնուամենայնիվ, բավական չեն տնտեսությունը խոր ճգնաժամից դուրս բերելու համար: Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը մեծ թափ կարող են հաղորդել արտասահմանյան եւ սփյուռքահայ ձեռներեցների ներդրումները: Պետք է հաշվի առնել, որ տնտեսական բարեփոխումներ իրականացնող յուրաքանչյուր երկիր պարտադիր կերպով ստանում է միջազգային կազմակերպությունների օգնությունը վարկերի ձեւով: Սակայն ԼՂՀ-ն, որը ճանաչված չէ միջազգային հանրության կողմից, չի կարող հույսեր կապել այդ օգնության հետ: Արցախահայության հույսը մնում է ՀՀ եւ սփյուռքի օժանդակությունը, որտեղ պետք է չմոռանալ այն պարզ ճշմարտությունը, որ պատերազմը նախ եւ առաջ տնտեսական մրցակցություն է: Մեղմ ասած, հուսադրող չէ այն իրավիճակը, երբ ադրբեջանցիների կողմից արձակված 30-50 հրթիռներին ղարաբաղյան զինվորները պատասխանում էին հրետանային 1-2 կրակով ու չնայած դրան, կարողանում էին նույնիսկ հաղթանակներ տանել: «Փոքր արյամբ» ձեռք բերված հաղթանակների ժամանակը վաղուց է անցել:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԻԱՐՔՄԻ-ն, ՀԴԿ-ն եւ ՀՅԴ-ն մտահոգ են գիտության վիճակից

Երեք կուսակցությունների համատեղ հայտարարությունը

«Բացակայում է գիտության օժանդակությանը եւ զարգացմանն ուղղված որեւէ հիմնավոր պետական ծրագիր: Փլուզվել են բազմաթիվ ոլորտներ, որոնցում հայ գիտնականները գրավում էին առաջատար դիրքեր: Չեն գործում հասարակության հոգեւոր եւ տնտեսական լիարժեք գործունեության համար անհրաժեշտ գիտական ամբողջ ատյաններ: Վերացման են դատապարտված նույնիսկ խոշոր նյութական ներդրումներ չպահանջող, սակայն ազգային յուրօրինակության պահպանության համար այնքան կարեւոր հայագիտության շատ ճյուղեր», այս գնահատականներն են տված մայիսի 29-ին ԳԻԱՐՔՄԻ-ի, ՀԴԿ-ի եւ ՀՅԴ-ի համատեղ հայտարարությունում, որում մասնավորապես նշվում է, թե միայն 1995 թ. գիտության զարգացման համար հատկացվել է պետբյուջեի ընդամենը 0,6 տոկոսը: Սակայն, ինչպես նշվում է հայտարարության մեջ, նույնիսկ այդ աղքատիկ միջոցները բաշխվել են սուբյեկտիվ չափանիշներով, առաջանում է վարչաբյուրոկրատական ապարատ գիտության ոլորտում, տասնապատիկ անգամ կրճատվել է բարձրորակ գիտաշխատողների թիվը, իսկ գիտական ստորաբաժանումների տնտեսական որեւէ գործունեություն անհնարին է հարկային համակարգի ճնշման հետեւանքով: Ելնելով վերոշարադրյալից, ԳԻԱՐՔՄԻ-ն, ՀԴԿ-ն եւ ՀՅԴ-ն հայտարարում են, որ ՀՀ կառավարության վերջին որոշումները վտանգում են Հայաստանում բուն գիտության գոյությունը, ինչը ազգային անվտանգության եւ երկրի բնականոն զարգացման հեռանկարների համար կունենա կործանարար հետեւանքներ:

Եւ Հայաստանի մտավորականների միությունը

«Ազգի» խմբագրությունում ստացվեց Հայաստանի մտավորականների միության հայտարարությունը, որի անդամները իրենց մտահոգությունն են հայտնում «Հայաստանի մտավորականության մի ստվար մասի՝ ակադեմիական եւ բուհական ոլորտների գիտաշխատողների նկատմամբ տարվող քաղաքականության առնչությամբ», որի պատճառով փակվում են պետության կողմից ֆինանսավորվող գիտական թեմաների գրեթե 50 տոկոսը, հարյուրավոր գիտնականներ զրկվում են գոյատեւման վերջին միջոցներից: Հիմնարար գիտությունների, ազգի մտավոր ներուժը մասնավորող խավի նկատմամբ կառավարության նման վերաբերմունքը հղի է ժողովրդի մտավոր ակարացման, գիտական, տնտեսական պոտենցիալի անկման սպառ հեռանկարով, ասվում է հայտարարության մեջ:

Հայ գիտական մտավորականությունը, բողոքելով իր սոցիալական իրավունքների ոտնահարման դեմ, կոչ է անում բոլոր մտավորականներին եւ ամբողջ հայությանը սատարել իրենց պայքարին, միաժամանակ հորդորելով կառավարությանը՝ վերջապես հոգատարություն դրսեւորել «բարենորոգումների» ծրագրից լապես տուժած, «սեփականաշնորհման» գործընթացից անմասն մնացած գիտնականների նկատմամբ, որ հայտնվել են գործազրկության իրական վտանգի առջեւ:

ԼՂՀ. Նպաստներ գործազուրկներին

ԼՂՀ աշխատանքի եւ զբաղվածության կենտրոնից տեղեկացնում են, որ շարունակվում է գործազուրկների վերջին ամիսների նպաստների վճարումը: Նպաստներից օգտվում են զոհված ազատամարտիկների կանայք, միջնակարգ մասնագիտական եւ բարձրագույն կրթություն ունեցող եւ կենտրոնում գրանցված մասնագետները, մինչեւ 6 տարեկան երեխա ունեցող քաղաքացիները, եւ ապրիլ ամսից սկսած՝ նաեւ բարձր որակավորում ունեցող բանվորները: ԼՂՀ-ում գրանցված են 4000-ից ավելի գործազուրկներ:

«Քրեական գործը ոչնչացնելու իրավունք չունեք»

Ռ. Սահակյանն ընթերցեց «Դրո» գործով վերջին պաշտպանական ճառը

«Դատական կոլեգիան արդեն խախտել է ՀՀ Գերագույն դատարանի 93 թվականի մարտի 30-ի թիվ 1 որոշման 10-րդ հոդվածի պահանջները՝ պատիժ նշանակելիս դատարանը պարտավոր է հաշվի առնել...-հանցավորի՝ անձնավորությունը եւ գործի այլ հանգամանքները, որոնք մեղմացնում են պատասխանատվությունը», դատավարության մայիսի 30-ի նիստում հայտնեց փաստաբան Ռուբեն Սահակյանը: Նա մեղադրեց դատախազին ու դատական կոլեգիային, որոնք առանց իր պաշտպանյալների՝ Հրանտ Մարգարյանի ու Արա Զարմանյանի անձը բնութագրող հանգամանքների դատաքննություն են վարել: Փաստաբանի կարծիքով, դատարանի կայացրած ցանկացած վճիռ, առանց այդ փաստաթղթերի ապօրինի ու չհիմնավորված կլինի, իսկ դրանից խուսափելու միակ ելքը դատաքննությունը վերսկսելն է:

Այնուամենայնիվ, Ռ. Սահակյանը անցավ գործի համալիր վերլուծությանը, առանձին բաժիններով վերլուծելով գործում առկա քրեական, քաղաքական մեղադրանքները եւ նախաքննական մարմնի կողմից կատարվածը: Վերլուծելով Հրանտ Մարգարյանի բնակարանում կատարված «ապօրինի խուզարկության եւ ապօրինի ձերբակալման հանգամանքները», նշեց, որ այս քրեական գործում Հ. Մարգարյանի վերաբերյալ նման հիմքեր մինչեւ այժմ չկան: Նա կոլեգիայից պահանջեց մասնավոր որոշում կայացնել նշված արարքը կատարած անձանց նկատմամբ: Հայտնեց, որ ըստ ձերբակալման արձանագրության, Հ. Մարգարյանը կասկածվում է թմրանյութերի մաքսանենգությանն օժանդակելու մեջ, եւ դա էլ նրան ձերբակալելու հիմք է հանդիսացել: Ռ. Սահակյանը վստահ էր, որ գործի 18 հատորներում եւ դատաքննության նյութերում չեն կարող մատնանշել մեկ փաստ, որը կհավաստի Հ. Մարգարյանի օժանդակությունը թմրանյութերի մաքսանենգությանը: «Եթե ստում եմ, թող դատախազը առարկի, իսկ եթե չեմ ստում՝ թող պահանջի Հ. Մարգարյանի մեղադրանքի ծավալից հանել այդ կետը», հայտնեց փաստաբանը: Միաժամանակ նշեց, որ դատախազը այդ ձեւով էլ չի կարող վարվել, որովհետեւ դա անելու համար պետք է վերսկսել դատաքննությունը, այդ պատճառով էլ իր ճառում չխոսեց այդ մեղադրանքի մասին:

Ռ. Սահակյանը ցանկացավ դատարանից բացատրություն լսել ՀՀ արտգործնախարարության 95 թվականի հունվարին արտասահմանյան պետությունների արտգործնախարարներին հղած շրջաբերականի վերաբերյալ, ուր ասվում էր, թե «Զվարթնոց» օդանավակայանում ձերբակալվել է ՀՅԴ Հայաստանի ԿԿ-ի անդամ Հրանտ Մարգարյանը, ու նրա մոտ հայտնաբերվել է նկատելի քանակությամբ հերոին թմրանյութ: Փաստաբանի ասելով, բոլորին է հայտնի, որ Հ. Մարգարյանը երբեւէ ԿԿ-ի անդամ չի եղել, ձերբակալվել է իր տանը եւ ամենաբույնը «թմրանյութը», որ ազդարարվել է նրա բնակարանից, եղել է բաղամի յուղը: «Եթե այս գործով չձերբակալվեր Հրանտ Մարգարյանը, հնարավոր չէր կասեցնել ՀՅԴ-ն», եզրակացրեց փաստաբանը: Ա. Արծունու զրպարտչական ցուցմունքների ի հայտ գալը նա պայմանավորեց Հ. Մարգարյանին առանց հիմքի ձերբակալելու հանգամանքով, որից հետո են մտածել մեղքը հաստատող ապացույցներ գտնելու մասին: Նրա ասելով, դեռեւս 95 թվականի հունվարին այս գործում չկային իր պաշտպանյալին մեղադրելու անհրաժեշտ հիմքեր եւ դրանից հետո միայն Արծունուն պատրաստեցին տալ առաջին զրպարտչական կեղծ ցուցմունքները, որից նա հրաժարվեց 95 թվականի ապրիլի 11-ին՝ նախաքննության փուլում եւ հետո դատարանում: Ռ. Սահակյանը համոզված էր, որ եթե Արծունու զրպարտչական ցուցմունքները չլինեին, դատախազը այլ ապացույցներ չէր կարող ներկայացնել Հ. Մարգարյանին մեղսագրված արարքը հիմնավորելու համար: Պաշտպանը մեղադրեց նաեւ այն բանի համար, որ նա իր մեղադրանքի հիմքում դրեց այդ ցուցմունքները, առանց վերլուծելու, թե ինչու է նախապատվությունը տալիս Արծունու նախաքննական հրավարերի ցուցմունքներին: Դատախազի անհայտ չլինելը հիմնավորեց նաեւ նրանով, որ նա անտեսեց դատական պրակտիկայում կիրառվող մեկ այլ կարեւոր հանգամանք. միեւնույն գործով անցնող մեղադրյալներից մեկի ցուցմունքը մյուսի նկատմամբ չի կարող դրվել մեղադրանքի հիմքում եւ օգտագործվել, եթե չի հիմնավորվել գործում առկա այլ փաստական տվյալներով: Ռ. Սահակյանը հայտնեց, որ դատավարության վերջին ամիսների ընթացքը փաստաբանների մոտ տպավորություն էր ստեղծել, որ այն վերջապես դուրս եկավ քաղաքական հունից ու ընթացավ քրեական հունով, դրանով են բացատրել նաեւ դատախազի ու դատական կոլեգիայի կողմից Հ. Մարգարյանին հարցեր չտալը: Սակայն այդ տպավորությունը կտրուկ փոխվեց դատախազի ճառից հետո:

Տեղեկացրեց նաեւ Ա. Արծունու՝ օրագիրը դատարան չբերելու վերաբերյալ փաստաբանների համոզմունքը՝ նախաքննական մարմինը, պետական մեղադրողը եւ հետո նրանց միացած «Դրոյի» նիստը նախագահողը ծանոթ են օրագրին, համոզվել են, որ կեղծ է, այդ պատճառով էլ չբերեցին դատարան: «Իմ առջեւ խնդիր եմ դրել, անգամ ընդունելով, որ ապահովական խորհուրդ գոյություն է ունեցել, պարզել՝ հանցավոր գործողությամբ զբաղվե՞լ է այդ օղակը, թե ոչ», հայտնեց փաստաբանը: Այնուհետեւ ավելացրեց, որ Մարգարյանին բնութագրող բոլոր փաստերը խոսում են միայն ապահովական խորհրդի ունեցած մի ֆունկցիայի մասին՝ ամբողջովին տրվել Արցախի ազատագրական պայքարին: Ռ. Սահակյանը իր պաշտպանական ճառում հետեւողականորեն վերլուծեց քննչական մարմնի, ՀՀ դատախազության թույլ տրված օրինախախտումները, որով բացահայտեց գործի ողջ անհեթեթությունը: Դատապարտեց պետական մեղադրողին, որ նա մեղադրանք առաջադրեց առանց քրեական գործը վերլուծելու, թեկուզեւ ամենավաստագույն տարբերակով: Ինչպես մյուս փաստաբանների, Ռ. Սահակյանի համոզմունքը նույնպես այն էր, որ «Դրոյի» օրինական վճիռը՝ գործը նախաքննության վերադարձնելը կլինի:

Մեղադրանքը իրավաբանորեն հերքելուց հետո փաստաբանն անդրադարձավ դատախազի ճառի վերաբերյալ մամուլում տպագրված հրապարակումներին, որով լրագրողները միանշանակ հայտնում էին, որ այս գործով քրեական վերլուծություն չի կատարվել: Դա է հաստատում նաեւ սպանված Նունե Մառուխյանի մայրը՝ այդպես էլ չիմացա, թե ով է սպանել աղջկաս: Իր պաշտպանյալին ներկայացված մեղադրանքներին, ընդդեմ բոլոր փաստարկները բերելուց հետո, նա դատարանին միջնորդեց անպարտ ճանաչել Հրանտ Մարգարյանին եւ դատարանով արդարացնել նրան: Վերջում անդրադարձավ նաեւ պետական մեղադրողի այն առաջարկին, որով կոլեգիայից պահանջում էր պետականացնել ամբաստանյալների անձնական ունեցվածքը: Փաստաբանը հայտնեց, որ իր պաշտպանյալներից առգրավված ավտոմեքենաները նրանց կանանց են պատկանում: Իսկ Արծունու դիսկետներն ու համակարգիչը պետականացնելու իրավունք չունեն: «Ի՞նչ է, ուզում եք թաքցնել ապացույցները, դուք քրեական գործը ոչնչացնելու իրավունք չունեք», հայտարարեց Ռ. Սահակյանը:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստան

— Դուք լինելով գործող մարմնի ներկայացուցիչ եք, և մենք կուզենայինք իմանալ նաև Ձեր տեսակետները Ռուսաստանի առաջիկա նախագահական ընտրությունների ակնկալվող արդյունքների ու դրանց հայաստանյան հնարավոր անդրադարձերի մասին:

— Այժմ բոլորի, և՛ ժողովրդի, և՛ քաղաքական ուժերի համար պարզ է, որ Ռուսաստանում տեղի ունենալիք նախագահական ընտրություններն ուղղակի անդրադարձ են ունենալու Հայաստանի քաղաքական իրավիճակի վրա: Միայն այն փաստը, որ ՀՀ նախագահության թեկնածուները քաղաքական համախմբելի մեծ կշիռ է ձեռք բերում այն ուժը, որ մենք սովոր ենք անվանել ռազմահայրենասիրական համայնք: Դա ռուսական ղեկտրյան, որտես հզոր գերտերության, կոմմնալից քաղաքական ուժն է: Եվ ներկայումս այստեղ բացառված են այլ տարբերակներ: Դա մեզ համար, իբրև ազգային կուսակցության, ընդունելի է, որովհետև ազգային ուժեղ հիմքերի վրա կառուցվող Ռուսաստանը կգիտակցի Հայաստանի ռազմավարական նշանակությունը, որպես դաշնակցի:

— Ուրեմն, Դուք գտնում եք, որ ով էլ նախագահական ընտրություններում հաղթի՝ նշանակություն չունի՞, քանի որ միևնույն է՝ Ռուժեք է միայն ազգի ֆիզիկական գոյության խնդիրը: Այս երկու սահերի համադրումով է, որ պետք իրականացնել ազգային քաղաքականությունը: Պարզ է նաև, որ Հայաստանը պետք է վարի հակակշիռների վրա հիմնված արտաքին քաղաքականություն: Իմ անձնական տեսակետով, հանրապետության նախագահին մինչև այժմ հաջողվել է իրականացնել որոշակիորեն ռուսական կողմնորոշումով, սակայն այնուամենայնիվ, հակակշիռների վրա հիմնված քաղաքականություն: Այդ առումով նրա վերջին սուր հայտարարությունն անսպասելի էր: Առ այսօր արտաքին քաղաքականության բնագավառում

Լեւոն Մկրտչյան. «Ազգային հիմքերի վրա կառուցվող Ռուսաստանը կգիտակցի Հայաստանի ռազմավարական նշանակությունն իբրեւ դաշնակցի...»

Ռուսաստանի քաղաքական զարգացումների եւ դրանց հայաստանյան հնարավոր անդրադարձերի մասին մեր թերթում հրապարակվող հարցազրույցների շարքի հյուրն է ՀՅԴ պատասխանատու մարմնի ներկայացուցիչ Լեւոն Մկրտչյանը:

վերջերս այցելում են Մոսկվա և փորձում են ռուսական շփումներ հաստատել, արդեն իսկ դրա վկայությունն է:

Կարելի է կատարել մի քանի կարևորագույն հիմնավորում: Առաջինն առաջինը, երկրորդը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության դերը չի անտեսվում: Մեր կարծիքով, Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը երկու կարևոր խնդիր ունի լուծելու. նպաստավոր միջազգային պայմաններ ստեղծել մեր հանրապետության անվտանգության և Արցախյան և Հայ դատի լուծման ուղղությամբ:

Երրորդն այն է, որ մենք գտնվում ենք երկու կարևորագույն առանցքների խաչմերուկում. թուրքական ժողովուրդների առանցք, որոնք իրականացրել են ցեղասպանություն, բռնագրավել և բռնազավթված են պահում մեր հայրենիքի տարածքի մեծ մասը, և Ռուսաստան-Իրան առանցք: Հետևաբար, մեր բնական դաշնակցի դերում հանդես են գալիս այս վերջին առանցքի երկրները և հակառակ կողմնորոշում ունեցող ժողովուրդներն ու երկրները: Հենց այս իրավիճակն արդեն պայմանավորում է Ռուսաստանի մեծագույն նշանակությունը Հայաստանի համար: Իսկ Ռուսաստանի նախագահական ընտրություններում որոշվելու է ռուսական պետության ապագան, զարգացումների հեռանկարը: Մեզ համար, որպես ազգային կուսակցության, միակ անցանկալի տարբերակն այն կլիներ, երբ Ռուսաստանում տեղի ունեցող ներկա ժողովրդավար բնականոն զարգացումները ընդհատվեին և այնտեղ կրկին սկսեր արյուն հոսել: Դա կնշանակեր, որ Ռուսաստանը ստիպված կլինի բաղվել իր ներքին խնդիրների մեջ, ինչը մեր աշխարհաքաղաքական իրավիճակում շատ մեծ բարդություններ կառաջացներ Հայաստանի համար: Այնինչ, Ռուսաստանի ընտրություններում գլխավորը իշխանության հնարավոր փոփոխության անցնցում ճանապարհն է: Այնտեղ այսօր տեղի է ունենում մի հետաքրքիր գործընթաց, երբ նախագահական ընտրապայքարին մասնակցող համարյա բոլոր ուժերը պաշտոնապես հայտարարում են, որ իրենք ազգային Ռուսաստանի կողմնակիցն են և պետք փորձեն կառուցել ռուսական ազգային պետականություն: Դա ասում են և՛ Ելցինը, և՛ Ժիրինովսկին, և՛ Զյուգանովը: Ըստ էության, նկատվում է միտում, որ Ռուսաստանը կրկին վերադառնում է իր ռուսական ավանդական քաղաքական ուղեգծին և այնտեղ կրկին ռուսը ամեն դեպքում վերադառնալու է գերտերության քաղաքականության:

— Ոչ այդպես կոնկրետ, բայց ըստ էության Ռուսաստանի զարգացման միտումները ցույց են տալիս, որ նախագահության բոլոր թեկնածուների համար մեկ ընդհանուր շահի գիտակցությունը, ազգային պետականության կառուցման գիտակցությունը, գոյություն ունի: Տպավորությունն այն է, որ գործող քաղաքական ուժերը համակարծիք են, որ նախկին մեծ երկրին վերադարձ լինել այլևս չի կարող, ինչպես նաև այն, որ նախկին խորհրդային հանրապետությունների միջև ինտեգրացիոն գործընթացներին այլընտրանք չկա: Պետք մտածել պարզապես այդ ինտեգրացիայի ձևերի մասին, որոնք ընդունելի կլինեն ազգային պետականությունների համար:

— **Այդ դեպքում ինչպե՞ս եք բացատրում ԱՊՀ երկրների ղեկավարների, այդ թվում նաև ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ներքին տագնապը կոմունիստ թեկնածու Զյուգանովի հնարավոր հաղթանակի առթիվ:**

— ՀՀ նախագահը անձնավորություն է, որը պատասխանատու է ազգի ամբողջական անվտանգության ապահովման համար: ՀՀ նախագահը, իմ կարծիքով, որևէ հայտարարություն կամ քայլ անելիս պետք հաշվի հետևանքները և պետք հենվի իր ստույգ ինֆորմացիայի վրա: Երբ մենք պետություն ենք, և ունենք ազգային գերխնդիրներ, վստահաբար այդպես պետք լինի: Չունենալով անհրաժեշտ ինֆորմացիա, որևէ քաղաքական գործիչ, ըստ էության, վաղաժամ պետք համարի գնահատականներ տալ նախագահի կոնկրետ քայլերին: ՀՀ նախագահի հաջորդական քայլերը, դեպքերի զարգացմանը համընթաց, կցուցադրեն, թե որքանո՞վ է նա իր պարտականությունները կատարում ազգի, ժողովրդի հանդեպ: Առայժմ կարելի է ասել, որ նախագահը կողմնորոշվել է, անշուշտ, իրեն մատչելի տեղեկատվության հիման վրա: Երբ ՀՀ նախագահը հաշվի չառներ հնարավոր տարբերակները, այդ թվում նաև Ելցինի պարտության ու Զյուգանովի հաղթանակը, դա բավական լուրջ մտահոգությունների տեղիք պետք տար: Վստահ եմ, որ նման տարբերակ Հայաստանի իշխանությունները, որպես քաղաքականություն վարող մարմիններ, նախատեսել են և նկատի ունեն համարժեք քայլեր: Ցանկացած պարագայում մեր ժողովուրդը մի հստակ դիրքորոշում ունի, որ անկախությունը բացարձակ արժեք է: Դրան համար նման կտրուկ և հստակ դիրքորոշում չի արտահայտել: Բայց երբ, ասենք, Ելցինը պարտվի և իշխանության գան այլ ուժեր, հավանական է՝ Զյուգանովի գլխավորությամբ, արդյոք Հայաստանի իշխանությունները կամ կարողանում են նրանց հետ որոշակի հարաբերություններ հաստատել, կամ նրանք չեն հանդուրժում այդ փոխըմբռնումը, և այդ դեպքում ևս մեր իշխանությունները ունեն (պետք ունենան) իրենց հստակ քայլերը:

— **Այդ քայլերի մեջ հնարավոր համարո՞ւմ եք ծայրահեղ բան՝ Հայաստանի իշխանությունների հրաժարականը:**

— Ես չեմ բացառում նաև այդ տարբերակը: Երբ Ռուսաստանում իշխանության գա մի քաղաքական ուժ, որը և իր ներքին, խորհրդային իմաստով, և մարդկային առումով հակառակության մեջ լինի Հայաստանի ներկա քաղաքական համակարգի հետ, այդ դեպքում մեր իշխանությունները կկանգնեն երկընտրանքի առաջ. կամ բոլոր առումներով գնալ հակամարտության հօգուտ Ռուսաստանի հետ, կամ փորձել համաձայնել նոր ձևավորվող համակարգին: Դա կարող է անել և ինքը, ՀՀ նախագահը, փոխելով իր թիմը, իրեն շրջապատող ուժերի ներկայացուցիչներին, կազմելով ազգային համաձայնության կամ վստահության կառավարություն, դա կարող է արվել նաև անձամբ նրա հրաժարականի միջոցով:

— **Բայց Դուք ենթադրության չափով առաջին ճանապարհը Ձեր իսկ նշած հզոր Ռուսաստանի հետ հակադրության մեջ մտնելը՝ ՉԼ՞ որ Արևմուտքի հակառուսական խաղերի հարձանիշի մեջ ներքաշվելու գնով նույնիսկ Հայաստանի իշխանությունները կարող են մնալ «բարձրին»: Թե՞ Դուք այդ հնարավորությունը բացառում եք:**

— Կան իրողություններ, որոնք, ըստ մեզ, բացառում են, որ Հայաստանը թուրքական առանցքի հետ ունենա դաշնակցային որևէ հարաբերություն: Հիմքեր կան ասելու, որ այս բանի գիտակցումը սկսում է բավականին մեր ղեկավար շրջանակների մեջ: Ուստի, ըստ էության, նման ենթադրություններ անելու պատճառներ չկան: Եվ Ելցինը, և Զյուգանովը, և մյուս ուժերը հստակ գիտակցում են, որ Հայաստանը որպես անկախ պետականություն, իր ռուսական կողմնորոշմամբ, շատ ավելի մեծ ռազմավարական նշանակություն ունի Ռուսաստանի համար, քան երբ նա լիներ բեկված իրենց երկրի մի մասը...

ՌՈՒԲԷՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄՈՍԿՎԱ

Արկադի Վարդանյան. «Ռուսաստանցի հային Հայաստանի քաղաքացիություն մերժելը խոհեմ բան չէ»

Վերջին շաբաթներս Հայաստանում Ռուսաստանի դրսեւորած արտաքին քաղաքական աննախադեպ ակտիվությունը չի կարող ուշադրություն չգրավել: Այդ փոխադարձ քաղաքական սերը զարմանալի՞ն արբունքի հետեւանք չէ, արամոտորեն նկատեց ՌԴ արտգործնախարարության մի աշխատակից: Պրագմատիկ սերը, ասաց նա, դասադրվում է զգայական-ռոմանտիկ մակարդակով, մեծ քաղաքականության մեջ դա ավելի շուտ խրախուսվում է: Ռուս-հայկական ուժեղացող հարաբերությունները բնականաբար չեն կարող անտարբեր թողնել հատկապես այստեղի հայերին, որոնք կենսականորեն շահագրգռված են դրանում եւ չեն թաքցնում իրենց ռուսամետ տրամադրությունները: Կարծում եմ թերթի ընթերցողներին հետաքրքիր կլինի ծանոթանալ այդ իրադարձությունների «մոսկովյան ընկալմանը»: Որպես զուգակից ես զրուցեցի մոսկվացի ճանաչված բիզնեսմեն եւ մեկենաս, «Իմպերիալ» ֆիրմայի նախագահ, ռուս-հայկական նախաձեռնությունների կենտրոնի ղեկավար Արկադի Վարդանյանին, որի հետ ժամանակին աշխատել ենք Արմենպրեսում:

— Արկադի, բավականին սեղմ ժամկետում Հայաստանը դարձել է ռուսաստանցի բարձրաստիճան քաղաքագետների սիրած վայրը: Երկու երկրների սրբազան հովվապետների ողջագուրանքների ֆոնի վրա Երեւան այցելեցին Գրաչովը, Սելեզնյովը, Պրիմակովը, Ռուսաստանի Դաշնության՝ Հայաստանի հետ բանակցությունների պետական պատվիրակությունը, սպասվում է վարչապետի այցելությունը: Ի՞նչ ես կարծում, որտեղի՞ց ուշադրության նման պոռթկում:

— Ես համոզված եմ, որ Երեւանում ոմանք դա բնութագրում են ոչ այնքան հաջող բառով՝ «ծնեում»: Մինչդեռ անսովոր ոչինչ տեղի չի ունենում: Պարզապես որոշ խառնաշփոթից, Կոզիրեւի անդեմ ու դժգույն «արեւմտամետ» քաղաքականությունից հետո Ռուսաստանը վերջապես ձեռնարկում է ուղղինալ, խստիվ հաշվարկված արտաքին քաղաքական քայլեր, տվյալ դեպքում անդրկովկասյան ուղղությամբ: Ռուսաստանը երբեմն դառնում է դեպի իր ավանդական դաշնակիցները, եւ զարմանալի ոչինչ չկա, որ դրանց մեջ առաջիններից մեկը Հայաստանն է:

— **Կարծում ես Երեւանում նման մոտեցումը ըմբռնո՞ւմ է գտնում:**

— Բանն էլ հենց այն է, որ հիմա ամեն ինչ կախված է մեր պատասխանից: Ռուսաստանի հարավային արտաքին քաղաքական ստրատեգիայում վերջին տարիներս խոշոր են առաջացել, եւ ամեն ինչ կախված կլինի այն բանից, թե ով եւ ինչպես կլցնի դրանք: Մենք տեսնում ենք, թե հիմա Ադրբեջանն ինչպես է սիրահետում Ռուսաստանին: Հայաստանում Ռուսաստանի դիվանագիտական ակտիվությունը մեզ լավ նախադրյալ է ստեղծում, որ ի վերջո ազնվորեն ու հստակորեն որոշենք ո՞ւմ հետ ենք մենք: Մենք պետք է խորապես գիտակցենք եւ հրապարակայնորեն հաստատենք, որ այլընտրանք չունենք:

— **Բայց բոլորին հայտնի է, որ Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ հմտորեն մանեւրելը համարվում է Հայաստանի դիվանագիտության մեծ ծառայությունը:**

— Արեւմուտքը մեզ համար միֆ է: Անշուշտ որոշ ֆինանսական օգնություն ստացվում է ու կստացվի, բայց ոչ ավելի: Նույնիսկ տեղնինսի առումով գերհագեցած Ռուսաստանը առայժմ այնտեղ չի գտնում իր արժանի տեղը: Արեւմուտքը յանիից դուրս հարուստ է, հագեցած ու մրցունակ, որպեսզի իր գիրկն առնի մեր սովաց ու մեկուսացված երկիրը: Հայաստանը Արեւմուտքի դռները կբացի միայն Ռուսաստանի օգնությամբ, կարեւոր չէ՝ նրա հետ, թե նրա միջոցով: Դրա համար ժամանակ է պետք:

— **Վերջին ժամանակներս ինչպես հայ, այնպես էլ ռուսաստանյան մամուլում տպագրվում են նյութեր, որոնցում Ռուսաստանը մեղադրվում է նրա իսկ աշխարհաքաղաքական նկրտումներում Հայաստանի դերի թերագնահատման մեջ: Դու ակտիվորեն զբաղվում ես քաղաքականությամբ, ընդարձակ կապեր ունես ՌԴ պետդումայում եւ կառավարությունում: Դա իրո՞ք այդպես է:**

— Չպետք է ոչ գերագնահատել, ոչ էլ թերագնահատել մեր ռեգիոնալ դերը Ռուսաստանի ստրատեգիական ծրագրերում: Ես ծանոթ եմ պաշտոնական վերլուծական շատ նյութերի եւ հետազոտությունների եւ կարող եմ անվարան ասել, որ Հայաստանի նշանակությունը տվյալ հարցում գիտակցված է հստակորեն եւ աներկիմաստորեն: Անդրկովկասում նրան է հատկացված առանցքային դերը: Բայց մյուս կողմից պետք է հաշվի առնել, որ Ռուսաստանը տնտեսական-քաղաքական մեծ շահեր ունի նաեւ Ադրբեջանում, որոնք չի կարող անտեսել ի հաճույս Հայաստանի: Նախ կլիներ հույս դնել դրա վրա: Այն հայտնի բանաձեւը, որ քաղաքականության մեջ չկան մշտական բարեկամներ, այլ կան մշտական շահեր, այնքան էլ ընդունելի չէ Հայաստանի նկատմամբ: Նա կարող է Ռուսաստանի համար լինել եւ մշտական բարեկամ, եւ նրա մշտական շահերի արտահայտիչ: Ուշադրություն դարձնենք, նույնիսկ հակակայսերապետական հիստերիայի մռայլ ժամանակներում ռուսաստանցի սահմանապահը չլքեց մեր սահմանը: Մեր հայրենիքը գտնվում է երկու քաղաքակրթությունների սահմանագծում եւ նա ընդունակ է Ռուսաստանի համար լինելու եւ հենակետ, եւ լուսամուտ:

— **Ես այնպես եմ հասկանում, որ դու Թեհրան-Երեւան-Թբիլիսի-Մոսկվա առանցքի կողմնակից ես, որի մասին վերջերս շատ ես գրել:**

— Անշարժկույս, մանավանդ որ չի բացառված Բոնն-Անկարա-Բաքու դաշինքի ձեւավորումը: Թուրքիայի հետ կարեւորագույն ստրատեգիական հարցերում մենք երբեք լեզու չենք գտնի: Այլ է Իրանը: Ի դեպ, վերջերս ես հնարավորություն ունեցա ոչ պաշտոնական մթնոլորտում զրուցել Իրանի տրանսպորտի նախարարի հետ: Ես զգացի մեծ համակրանք Հայաստանի հանդեպ եւ իսկական շահագրգռվածություն երկկողմ ու եռակողմ հարաբերությունների զարգացման գործում:

— **Իսկ հիմա ես կուզեի խոսել ահա թե ինչի մասին: Անձամբ ինձ նյարդայնացնում են հայերի ու հրեաների միջեւ անցկացվող ամեն տեսակ զուգահեռները, հեր ընդհանուր շատ բան ունենք: Պատմական ճակատագրի առումով՝ գուցեեւ: Բայց, կարծում եմ դրանով ամեն ինչ վերջանում է: Հրեայի համար ազգային գաղափարը վեր է ամեն ինչից: Իսկ մեզ համա՞ր: Բոլորս տեսնում ենք, թե որքան տանջալիորեն ու հիվանդագին է ընթանում Մոսկվայի հայ համայնքի կազմավորումը: Այսօր մեզանում նկատվում է որոշ մոլորվածություն ջիվանշանական բուռն իրադարձություններից հետո: Իսկ ահա վերջերս Մոսկվայում հավաքվեցին Ռուսաստանի հրեաները, սեղմեցին իրենց**

digitised by A.R.A.R.@

կոնգրեսը՝ իր «հզորությամբ» աշխարհի երրորդ համայնքը, ֆինանսական մագնատ Գուսինսկուն ընտրեցին լիդեր եւ, հավատացնում եմ, խելացիորեն ու հաշվենկատորեն գործելու են ի բարօրություն հրեաների՝ իրենց ազգի: Իսկ մե՞նք:

– Ես համոզված եմ՝ մինչեւ որ պաշտոնական Երեւանի եւ մոսկվացի հայերի միջեւ չստեղծվեն կառուցվածքային վստահելի փոխհարաբերություններ, Ռուսաստանի մայրաքաղաքը լիարժեք ազգային համայնք չի լինի: Ընդամենը ես չեմ ուզում որեւէ մեկին վիրավորել: Այն պնդումը, թե այստեղ ազգային կազմակերպում ստեղծելը մոսկվացի հայերի ներքին գործն է, հնչում է որպես դեմագոգիա: Այնժամ մենք լավագույն դեպքում անտարբեր վերաբերմունքի կարժանանայինք: Բայց չէ՞ որ դա այդպես չէ:

– Վերջերս Գրողների տանը հանդիպում տեղի ունեցավ Հայաստանի դեսպան Յուրի Մկրտումյանի հետ: Ընդհանուր առմամբ երկխոսությունը բարյացակամ էր եւ խոստումնալից: Գուցե սառույցը հալվում է:

– Ասված սա: Հավատո՞ւմ ես, որ Քո հիշատակած հրեական կոնգրեսի եւ Իսրայելի միջեւ գոյություն ունեն բռնազբոսիկ, երբեմն նույնիսկ փոխանընդունելիության հասնող հարաբերություններ:

Եվ բանը այստեղ Չիլավյանի անձնավորության մեջ չէ:

– Բայց մոսկվացի շատ հայեր հակված են մտածելու, որ ներկա դեպքում գործ ունենք այսպես կոչված իշխանության հիվանդության հետ: Մյուս կողմից հայաստանցի հայերն էլ սրամտում են, թե հենց որ Մոսկվայի հայի ծնոտը փող է ընկնում, որոշում է ոչ ավել, ոչ պակաս դառնալ Հայաստանի նախագահ:

– Եթե այդպիսիք կան էլ, դա չի նշանակում, թե ազգային շահերը պետք է զոհաբերել առանձին անհատների հավակնություններին: Չի կարելի մոռանալ, որ այն, ինչ կարող է անել Մոսկվայի եւ ամբողջությամբ վերցրած Ռուսաստանի հայությունը Հայաստանի ու Ղարաբաղի համար, ի վիճակի չէ անելու սփյուռքահայ ոչ մի համայնք:

Ռուսաստանի հայությունն այսօր, առանց չափազանցության, գոյության գործոն է բազում հայաստանցիների համար: Նա լի է պատրաստակամությամբ առավելագույնս նպաստելու երկու երկրների մերձեցմանը: Արդյոք մեր հայրենակիցները ի՞նչ բան են անում Արցախի ինքնահաստատման համար:

– Հիշում եմ, երբ Ղարաբաղի հարցը քննարկվում էր ՌԴ Պետդումայում, որտեղ ադրբեջանցիներին մատների վրա կարելի էր հաշվել:

– Կարելի է ասել, որ Մոսկվայում արդեն կա հայկական լոբբի ու արդյունավետ է գործում: Իսկ ինչքան բան մենք կարող ենք անել տնտեսական, մշակութային, հասարակական կյանքում: Վերջին հաշվով մեզ հետ այստեղ են հաշվի նստում: Ռուսահայը ամերիկահայ կամ ֆրանսահայ չէ: Մենք տասնամյակներ շարունակ ապրել ենք մի պետության մեջ, եւ ինչպես ասում են, իրար հետ կարկված ենք հազարավոր թելերով: Եվ այսօր այստեղի հայերին մերժել, ասենք, Հայաստանի քաղաքացիություն տալու հարցում, այն էլ հայկական կողմի նախաձեռնությամբ, առնվազն անխոհեմություն է:

Ինչ է ստացվում, ես՝ բնիկ երեւանցիս, դու՝ բնիկ ստեփանակերտցիդ, երեւան ենք գալիս որպես արտասահմանցիներ: Ամեն տեսակ խոչընդոտներն այն թվականով, թե ռուսաստանցի հարուստ հայերը, ունենալով կրկնակի քաղաքացիություն, կգնեն Հայաստանի գրեթե ողջ անշարժ գույքը, մտացածին են ու անհիմն: Հիմա էլ ինձ ոչ ոք չի խանգարի տուն առնելու Երեւանում: Ակնհայտ է չարիքի աղբյուրը. մենք այդ մասին արդեն խոսել ենք...

Ռուսաստանցի հայերը հայասեր են ու հայրենասեր, եւ նրանց ձգտումը՝ դառնալ նաեւ Հայաստանի քաղաքացիներ՝ նույնքան հայրենասիրական է ու բնական: Եվ հայրենի երկրի մերժումը նրանց մեջ առաջացնում է վիրավորանքի ու տարակուսանքի զգացում: Ինչո՞ւ: Ինչի՞ համար:

Հարցազրույցը վարեց
ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ
Մոսկվա

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Չինաստանը չի զրկվում ԱՄՆ-ի բարեհաճությունից

Մայիսի 21-ին Պեկինում ՉԺՀ արտգործնախարարության խոսնակը հայտարարեց, որ ԱՄՆ-ը որոշել է երկարաձգել «առավել բարենպաստման» ռեժիմը Չինաստանի նկատմամբ, չնայած երկու երկրների միջեւ առկա տարաձայնություններին: Իրոք, նախագահ Բիլ Քլինթոնը նախորդ օրը խաղաղօվկիանոսյան ավազանի երկրների միջազգային տնտեսական խորհրդում առեւտրային փոխանակումներին նպաստող մաքսային այդ համաձայնագիրը նորոգելու մտադրություն էր հայտնել, ասելով մասնավորապես հետեւյալը. «Առավել բարենպաստման ռեժիմի վերացումը մեզ կտաներ փոխադարձ մեկուսացման ու մեղադրանքների ժամանակաշրջան, որը կվնասեր ԱՄՆ-ի շահերին:

Քլինթոնն այդ առիթով փորձել էր պարզություն մտցնել Չինաստանի նկատմամբ իր երկրի քաղաքականության մեջ, որը հաճախ համարվում է հակասական: Այսպես, դրանից հազիվ մեկ շաբաթ առաջ Միացյալ Նահանգները սպառնացել էր 3 միլիարդ դոլլարանոց մաքսային պատժամիջոցներ սահմանել ՉԺՀ-ի նկատմամբ, որը չափազանց դանդաղ է գործում արդյունաբերական սեփականության ծովահենային կրկնօրինակումների վերացման բնագավառում: Պեկինն իր հերթին հայտարարել էր, թե կրկնակի խիստ պատժամիջոցներ կձեռնարկի ԱՄՆ-ից կատարվող ներմուծումների եւ ամերիկյան ներդրումների ոլորտում:

Նախագահ Բիլ Քլինթոնը հիշյալ տնտեսական խորհրդում պարզաբանեց, որ ԱՄՆ-ը փորձում է «կառուցողական պարտավորության» դիրքորոշում պահպանել Չինաստանի նկատմամբ, որը քսան տարի հետո թերեւս դառնա աշխարհի ամենահզոր տնտեսական ուժը: Միաժամանակ ԱՄՆ-ը ձգտում է չկորցնել մոլորակի ամենամեծ շուկայի վրա ճնշում գործադրելու միջոցները: Պատահական չէ, որ այս տարվա մարտին ամերիկյան 7-րդ նավատորմի ռազմանավեր ուղարկվեցին ՉԺՀ-ի սպառնալիքներին ենթարկված Թայվանի ափերի մոտ, բայց դրան զուգահեռ Վաշինգտոնը փորձում էր բարելավել հարաբերությունները Չինաստանի հետ:

«Չինաստանի հետ կատարվող առեւտրում առավել բարենպաստման ռեժիմը դյուրությամբ երկարաձգելով, Միացյալ Նահանգները հույս ունի այդպիսով հող նախապատրաստել Պեկինի եւ Վաշինգտոնի երկխոսության համար, որը թույլ կտար խուսափել հունիսի 17-ին ուժի մեջ մտնող «հակամենաշնորհային» պատժամիջոցների գործադրումից, որոնք կվնասեին երկու կողմերին էլ», պարզաբանում է ամերիկացի դիվանագետներից մեկը «Լիբերասյոն» թերթի էջերում: Իսկ նախագահ Բիլ Քլինթոնն առավել որոշակի է արտահայտվել այս առնչությամբ, ասելով, որ ամերիկացիները Չինաստանի հետ ստանձնում են պարտավորություններ, չունենալով պատրանքներ, եւ որ ԱՄՆ-ը «պատրաստ է մնալ Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի տերություն»:

Չինաստանին առավել բարենպաստման ռեժիմի տրամադրման հարցը ԱՄՆ-ում թեժ բանավեճեր էր հարուցել երկու տարի առաջ, երբ Բիլ Քլինթոնը որոշել էր այդ ռեժիմի երկարաձգման խնդիրն այլեւս չշաղկապել Չինաստանում մարդու իրավունքների բնագավառում տիրող իրավիճակի հետ: Այսուհանդերձ, ՉԺՀ-ի հարցում նաեւ ԱՄՆ-ի համար առաջնային են դառնում տնտեսական շահերը: Պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերը օրերս հայտարարեց. «Չինաստանի նկատմամբ առավել բարենպաստման ռեժիմի վերացումը չէր բարելավի այդ երկրում մարդու իրավունքների բնագավառում տիրող իրավիճակը, մինչդեռ կվնասեր մեր տնտեսությանը, ԱՄՆ-ում վտանգի ենթարկելով ավելի քան 200 հազար աշխատատեղերի գոյությունը»:

Հետաքրքիր է, որ նախագահական ընտրություններում Քլինթոնի գլխավոր ընդդիմախոսները եւս կողմ են Չինաստանի նկատմամբ առավել բարենպաստման ռեժիմի երկարաձգմանը: Այսուհանդերձ, մարդու իրավունքների պաշտպանությունը հերթական անգամ զոհաբերվում է տերությունների տնտեսական եւ քաղաքական շահերին:

Զգալով այս խնդրում իրենց առավելությունը, ՉԺՀ իշխանությունները ակնկալում են ստանալ առավել բարենպաստման ռեժիմի անժամկետ կամ գոնե բազմամյա երկարաձգում: «Այդ ռեժիմի ամենամյա վերանայումը չի նպաստում ԱՄՆ-ի եւ Չինաստանի միջեւ երկարաժամկետ, կայուն ու բնականոն առեւտրատնտեսական հարաբերությունների հաստատմանը», օրերս ընդգծեց ՉԺՀ արտգործնախարարության խոսնակը: Չինաստանը հույս ունի, որ ԱՄՆ-ը կվերացնի այդ «սխալ եւ հնացած» վարկաձեւը:

ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՐԻՔՅԱՆ

Աֆղանստան. Ախոյանների անբնական դաշինք

Աֆղանստանի տարբեր զինված խմբավորումների փոխադարձ թշնամանքը, չնայած արյունահեղությանը, մեծ մասամբ հարաբերական է: Բազմաթիվ զոհերը, դավաճանությունները, ուրացումները անկարեւոր են համարվում, երբ այդ խմբավորումների հրամանատարները ցանկանում են դաշինքներ կնքել, թեկուզ դրանք լինեն խախուտ եւ նոր ախոյանությունների նախօրյակին:

Դրա վերջին վկայությունն այն է, որ խիստ արմատական Գյուլբեդդին Հեքմաթիարը, որի ջոկատները դեռ վերջերս ռմբակոծում էին Քաբուլը, զարմանալի համաձայնությամբ դաշինք կնքեց իր ախոյան Ահմադ Շահ Մասուդի հետ: Փուշտուն ցեղի ներկայացուցիչ արմատական Հեքմաթիարի եւ տաջիկ չափավորական Մասուդի աներեւակայելի դաշինքը, սակայն, հնարավոր դարձավ այն պատճառով, որ նրանք զգացին «իսլամիստ ուսանողների» թալիբանների ծայրահեղ արմատական շարժման վտանգավորությունը: Պակիստանի վարչակարգի պաշտպանությունը վայելող թալիբանների ջոկատները վերջերս ընդհուպ մոտեցել էին մայրաքաղաք Քաբուլին: Մինչդեռ Հեքմաթիարն ու իր ենթակաները, որոնք ժամանակին օգտվում էին ԱՄՆ-ի բարեհաճությունից եւ «Սթինգեր» հրթիռներ ստանում, այժմ վերահսկում են ընդամենը մեկ լեռնանցք:

Այս դաշինքը խախուտ է նախկինում ծնված բազում այլ համաձայնությունների պես: Բայց Աֆղանստանում, որ խորհրդային զորքերի դուրսբերումից եւ 1992 թ. ապրիլին կոմունիստական վարչակարգի անկումից հետո քաղաքացիական կռիվների ասպարեզ է դարձել (միայն Քաբուլում զոհվել է 25 հազար մարդ), սիրում են կտրուկ շրջադարձեր կատարել: Ավաղ, այս վերջին շրջադարձը թեեւ տպավորիչ է, բայց որեւէ խնդիր չի լուծի Աֆղանստանում ծավալված եւ հարեւանների կողմից բորբոքվող մեծ ճակատամարտում, քանզի երկիրն արդեն իսկ մասնատված է տարբեր զորահրամանատարների ներքո մանր կալվածքների:

«ՊՈՒԵՆ»

ՀԱՄԱՌՈՏ

Պավել Գրաչովը մնում է եւ սպառնում սառը խաղաղությամբ

ՄՈՍԿՎԱ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը հայտարարեց, որ ՆԱՏՕ-ի կողմից Արեւելյան Եվրոպայում միջուկային զենքի տեղադրումը կարող է, եթե ոչ սառը պատերազմի, ապա սառը խաղաղության հանգեցնել: Գրաչովն այս հայտարարությունն արեց Մոսկվայում ռուսական բանակի բարձրաստիճան հրամանատարական կազմի հանդիպման ժամանակ: Նա ավելացրել է, թե Ռուսաստանը պատրաստ է համագործակցել Հյուսիս-ատլանտյան դաշինքի հետ եվրոպական անվտանգության կառույցներ ստեղծելու հարցում, սակայն ընդդիմանում է դաշինքի ընդլայնմանը դեպի արեւելք: Գրաչովը միաժամանակ հերքեց զանգվածային լրատվության միջոցների տարածած այն լուրերը, թե Ելցինը ծրագրում է իրեն ազատել զբաղեցրած պաշտոնից:

Ադրբեջանում մահապատիժները կպակասեն

ԲԱՔՈՒ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ-ՌԼ: Մայիսի 29-ին Ադրբեջանի խորհրդարանը հաստատեց մահվան դատապարտող հանցագործությունների թիվը 33-ից 12-ի իջեցնելու նախագիծը: Օրինագիծը ներկայացվել էր Հեյդար Ալիեւի կողմից, որը փորձում է երկրի օրենքները համապատասխանեցնել հանրապետության հետխորհրդային սահմանադրությանը: Օրինագիծը միաժամանակ 65-ից բարձր տարիքի անձանց ազատում է մահապատժից: Չի հաղորդվում, թե որ հանցագործությունների համար են շարունակելու մահվան դատապարտել:

Իսրայել. Վարչապետին սպանողը նոր վարչապետ է ընտրում

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ-ՌԼ: Իցհակ Ռաբինին սպանած դատապարտյալ Իգալ Ամիրը մայիսի 29-ին շղթայակապ տեղափոխվեց բանտի բակ, որտեղ քվեարկեց նոր վարչապետի ընտրության համար: Նա օրվա առաջին բանտարկյալն էր, որ մասնակցեց քվեարկությանը: Ամիրի քվեարկությունից հետո մյուս բանտարկյալներին եւս իրավունք է տրվել բակ մտնել եւ քվեարկել: Ամիրն առանձնացվել է, քանի որ բանտի պաշտոնյաները մտավախություն ունեին, թե նա հարձակման կենթարկվի մյուս բանտարկյալների կողմից: Իցհակ Ռաբինի այրին Ամիրի քվեարկությունը սկանդալ անվանեց, մինչ Ամիրի դատապաշտպան Ջոնաթան Գոլդբերգը հայտարարել է, որ Ամիրը շատ էր ցանկանում քվեարկել, քանի որ «նա մտահոգ է իր երկրի եւ նրա ապագայի համար»:

Թուրքիան տոնում է Կոստանդնուպոլսի գրավման 543-ամյակը

Ստամբուլը տոնեց քաղաքի գրավման 543-ամյակը: Հանդիսությունները սկսվեցին Սուլթան Մեհմեդի հրապարակից: Տեղի ունեցան տոնական շքերթներ, համահավաքներ, հրավառություն եւ այլն: Տոնի կապակցությամբ հրապարակվեցին նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի, Մեջլիսի նախագահ Մուստաֆա Քալեմլիի եւ վարչապետ Մեսութ Յըլմազի շնորհավորական ուղերձները: «Ե»

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՅԹ

Բ

ախտ. Գունը՝ «Ակե Մարիա», Ռիխարդ Շտրաուս «Ռոմանս»: Որեւէ հնչյուն դեռ չարձակած թեռահասակ եւ մինչարին կազմվածքից ինչպե՞ս ուղիղ «նոսա ձայն»: Երգում է ներբեռնված, եւ առաջին երեք կատարումներից հետո պարզ է դառնում, որ նրա համար անչափ կարեւոր է հանդիսականի գնահատականը.

մերգի առաջին բաժինը, որ հագեցած էր արեւմտաեվրոպական դասականներով, երկրորդ բաժնում լրացվեց Կոմիտասի «Գարուն ա», Արտեմյանի «Ախ, ինչ լավ է սարի վրա» ծանոթ մեղեդիներով:

Ջերմ ընդունելություն: Ոչ միայն ծափեր ու ծաղիկներ, այլեւ մասնագետների կողմից նրա վոկալը գնահատող միանշանակ բարձր կարծիք:

ված ունկնդրին ներկայացրեց համերգը նախաձեռնողներից մեկը «Երեւանցիներին խաչաձեւոր» Ջոն Մանուկյանը: «Գյումրեցի Իրինա Զաքիյանն ավարտել է Կոմիտասի կոնսերվատորիայի Նելլի Փիրումովայի դասարանը: Ուսանել է նաեւ ասպիրանտուրայում: Համերգային ծավալուն ծրագիրը պատրաստել է ընկերային ժամկետում

Իրինա Զաքիյան. անուն, որ ուշադրություն է պարտադրում

Երեկ ֆիլհարմոնիկ փոքր դահլիճում կայացավ Իրինա Զաքիյանի (սոպրանո) մենահամերգը: «Ճաշերի համար ծանոթ անուն է, ասաց համերգավար Սարգիս Նաջարյանը: Հայաստանի ֆիլհարմոնիկի հոգեւոր համերգաշարին հանդես է գալիս որպես մենակատար: Երգչուհին կատարում է ներկայացնել արեւմտաեվրոպական դասականներին, նաեւ հայ ոսկեդարիկ երգը: Համոզված եմ, որ Իրինա Զաքիյանն իրեն կնվիրի հայ երգարվեստի տրադիցիաներին»: Թեէրյան մշակութային միության հրավերին արձագանքել էր ստուդենտ հասարակություն, քաղաքական գործիչներ, կառավարության ներկայացուցիչներ, դեսպանատան աշխատողներ, բնականաբար՝ արվեստագետներ: «Այսօրվա լեցուն դահլիճը վկայում է, որ ԹՄՄ-ի ծրագրերը հետաքրքրություն են առաջացնում», ասաց միության նախագահ Ֆունքե Ղուկասյանը, որը հավաստիացրեց, որ Զաքիյանի առաջան այսուհետ ԹՄՄ-ի ուշադրության դաշտում պիտի լինի եւ որ հետո չէ հոգատարությունը նրան համաշխարհային բեմ դուրս կբերի:

խոսքեր ավելորդ ուռնոցած-ուռած են յուրաքանչյուրի «ընկալումը»: Ծափեր, ծափեր, որ ողջունում են մի երգից մյուսը, բայց եւ տարբերակում բարձրավետ, կատարելությունը մոտ, փայլուն մատուցումը դեռեւս երկվածություն պահանջող մյուսից: Երկու բաժնից կազմված համերգին Իրինա Զաքիյանը առավել ուշադրության դարձրեց Պուչինիի ստեղծագործությանը, կատարեց Տոսկայի դերերգը համանուն օպերայից, Միմիի դերերգը «Բոհեմից», Տոսկան համանուն օպերայից: Հա-

Երաժշտագետ Աննա Արեւշատյանը վաղուց է ծանոթ Իրինայի արվեստին, ընդգծում է երեկվա ծրագրի յուրօրինակ ու բազմազան լինելը: «Մինչեւ հիմա ճանաչում էի իբրեւ կամերային երգչուհի, այսօրվանից կարելի է վստահաբար ասել, թե Իրինա Զաքիյանը կարող է երգել օպերային բեմում»: Մեր զրուցակից, խմբավար Նիկա Բաբայանն ասում է, թե չի բացառված, որ Իրինա Զաքիյանը մասնակցություն գտնի իր կազմակերպած համերգներին:

Համառոտ մի տեղեկանք հետաքրքրասիրությունից հետո: «Անձնական խաչություն էր ղեկավար նման համերգով ներկայանալու համար», ասաց պրն Մանուկյանը: Որքան էլ հասկանալի է ցավագրկողների միջամտությամբ բեմում կանգնելու դժվարությունը, այնուամենայնիվ, մոտ երկու ժամ տեւած համերգը վերջին ճիգերով չէր մատուցվում: Ունկնդիրը ճիշտ գնահատեց եւ, կարծում եմ, այսուհետ ուշադիր կլինի. Իրինա Զաքիյան անունը հայտարարին աչքից չվրիպի:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ՀՅՈՒՐԱԽԱՂ

Հայ փոքրիկ երգիչները Նեղոսի ափին

Նոր տարինե առաջ երգչախմբային արվեստի համաշխարհային ֆեդերացիայի եւ եվրոպական երգչախմբերի ֆեդերացիայի անդամ Տիգրան Հեքեկյանը «Աշխարհի փոքրիկ երգիչներ» միջազգային կազմակերպության եւ Հայաստանի կառավարության հովանու ներքո ստեղծում էր «Հայ փոքրիկ երգիչներ» մանկական երգչախումբը, արդյունքում երաժշտական ու համերգային ակնառու նվաճումներից բացի, ներում էր նաեւ դիվանագիտական այն առաքելության մասին, որ ունի է ունենալու հայ երգի փոքրիկ դեսպանները: Այսօր այն իրականություն է դարձել, քանզի հայ մանուկների շարքերից հնչող երաժշտական հնչյուններն իրենց ուժ հզորությամբ արդեն ողողել են աշխարհում: 1995-ի սեպտեմբերից մինչեւ ԱՄՆ ընկած հաղթարշավի արձագանքն այնման գրեց էր, որ արդեն դարձավ փոքրիկ երգիչների ներքական ուղեւորությունը դեպի մայրցային հաղթանակ երգության հետագայն բեմերեններից մեկը՝ արքայական Նեղոսի ջրերով ողողված երկիրը: Այս տարվա մայիսի 11-19 Հայ բարեգործական ընդհանուր միության հրավերով երգչախումբը մեկնեց Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետություն մասնակցելու միության հիմնադրման 90-ամյակին նվիրված հանդիսություններ: Եվ մոտ մեկ շաբաթ տեւած հյուրախաղերի ադյունքում երեք փայլուն համերգ, որոնք հայ-եգիպտական հարաբերությունների շրջանակներում մշակութային համագործակցության փխանակի կամուրջ հանդիսացան:

Համերգներից մեկը Ալեքսանդրիայի ճեմարանի դահլիճում էր, երկրորդը Կահիրեում: Այստեղ երեխաները երգեցին հայկական եկեղեցական մատուցվող պատարագի արարողության ժամանակ, երկու ունեցան հայկական համայնքի առջեւ: Անհատ երգչախմբի երգյությամբ արժանացան էին լսարանի հիացմունքին ու ջերմ ծափերին:

Տպավորիչ էր, հասկանալի, վերջին համերգը, որ կայացավ Կահիրեի Ազգային օպերայի դահլիճում՝ տեղի ամենաժամանակակից մշակութային կենտրոնում: Համերգը, որի կազմակերպիչ ուղղությունն էին Եգիպտոսի Ազգային մշակութային կենտրոնը, օպերային բատոնը ու Հայաստանի դեսպանատունը, իր նախանում սակ էր վերջին տարիների առաջին ռաքին Մայքլ Մորբարի, ինչը խաղախաղոց կարեւոր նշանակություն էր հաղորդում հայ մանուկների ելույթին: Երգացանկը բաղկացած էր արեւմտաեվրոպական դասականներից մինչեւ արդի հայ հեղինակներ, ժողովրդական ու ջազային երգեր: Իսկ ամենամեծ անակնկալը ունկնդիրների համար արաբական ժողովրդական հանրահայտ երգերից մեկի կատարումն էր, որն առանձնակի ինքնատիպ հնչեցրին հայ փոքրիկները: Նրանց նվագակցում էր երգչախմբի անդամ, դաշնամուրի պաշտոնական ցուցակից Մարինե Մարգարյանը, որի հեղինակած «Խաղաղության աշխարհին» երգը հնչում էր իբրեւ մի յուրահատուկ ձոն բարեկամությանը:

Համերգների հաջողությանը մեծապես նպաստեցին նաեւ Եգիպտոսում Հայաստանի դեսպանատան աշխատակիցները ու մասնավորապես, դեսպան պարոն Էդվարդ Նալբանդյանը, որոնք իրենց հոգատար վերաբերմունքով, աշխատասիրական եռանդ գործելով, կերպով ապահովեցին համերգների կազմակերպման բարձր մակարդակ:

Հետաքրքիր անցավ նաեւ երեխաների ժամանակը: Նրանք տեսան հին աշխարհի հրաշալիքներից մեկը՝ եգիպտական բուրգերը, եղան փարավոնական դղյակում, Կահիրեի Ազգային թանգարանում, Ալեքսանդրիայի թագավորական պալատում, զբոսանավով շրջեցին Նեղոսով:

«Հայ փոքրիկ երգիչների» ելույթները Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետությունում մի նոր, հարթական էջ գրեցին երգչախմբի կենսագրության մեջ: Նրանք լայնորեն լուսաբանվեցին տեղի մամուլում եւ լրատվական մյուս միջոցների կողմից: Այժմեան փոքրիկ երգիչներին սպասում են նոր հաղթանակներ, բազում երաժշտական բարձունքներ, նոր երկրներ: Մաղթենք նրանց ու իրենց ղեկավար, ընդհանուր խմբավար Տիգրան Հեքեկյանին ստեղծագործական նոր հաջողություններ:

ՆՈՒՆԵ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

Հովախածու՝ 1200 արկղ «այլեւայլ» իրերով

Մայիսի 18-ին տեղեկացրել էինք, որ անգլիացի աներեւակայելի մեծահարուստ գրող Վիլյամ Սարոյանի գրական ժառանգությունը պիտի է տրվելու Կալիֆորնիայի Ստենֆորդ համալսարանին:

Խմբագրությունը հավաքագրված ֆակտը, հենվելով «Սան Ֆրանցիսկո Քրոնիքլ» թերթում տպագրված Ֆրեզնոյից Ասոշիեյթեդ պրես գործակալության լրատ-

Բանդակագործ Վարազը իր Սարոյանով վրիպման վրա, տեղեկացնում է, որ Ստենֆորդ համալսարանի ղեկավարությունն պատրաստակամությունն այդ հարցում համալսարանի գրադարանին պարգեւում է մեծահոնոր՝ միանալու յուրօրինակ մի «գանձի», որի մեջ բացի գրողի անտիպ գործերից, մտնում են նաեւ 1200 արկղեր: Այդ արկղերի մեջ ամենազարմանալի իրեր են՝ սկսած ամենատարբեր յահույթի ու երկարության լարերից, պարաններից, կոշիկի հուղերից, վերջացրած բիբերյա պահածոյատուփերի տուփերով, փարիզյան մետրոյի տոմսերով, դրուսակներով եւ սովորական քարի տեսակներով, որոնք «Քարի հոկյան» մինչեւ իր մահը հավաքել ու խնամքով պահպանել է:

Սարոյանի գրական ժառանգության մի մասը գտնվում է Կալիֆորնիայի Բարկլեյի համալսարանում: Վերջինս սակայն հրաժարվել է ընդունել վերոհիշյալ 1200 արկղերը եւ խնդիր որ գրողի ցանկությունը եղել էր իր անբողջ ժառանգությունը (գրական թե առարկայական) կենտրոնացնել մի վայրում: Սարոյան հաստատությունը համաձայնություն կնքելով Ստենֆորդ համալսարանի հետ, կարծում է դրանց տեղափոխումը Բարկլեյից Ստենֆորդ:

Հ. Օ.

ՄԱՅՈՒՆԻՔ-96

Մեսախյան սունդուկյանցիների հիշողություններում

ԿԱՊԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Կապանի մշակույթի պալատը հյուրընկալեց Երեւանի Սունդուկյան թատրոնի դերասաններին: Սունդուկյանցիները հանդես եկան Մեսախյա Սիմոնյանի հիշատակին նվիրված հուշատետրով:

Ներածական խոսքով երեկոն բացեց արվեստագիտության դոկտոր Լուիզա Սամվելյանը, նշելով, որ սիրված դերասանուհու ստեղծագործական կյանքը լուրջ դաս է հայ բեմարվեստի մեր սերնդակիցների համար: Այնուհետ Արմեն Խոստիկյանը, Յուրի Ամիրյանը, Լոռենց Առուշանյանը եւ այլոք ներկայացրին դրվագներ տաղանդաշատ դերասանուհու խաղացանկից:

Մինչ Մոսկվա՝ Ջիգարխանյանը Թբիլիսիում եւ Օդեսայում

Արմեն Ջիգարխանյանը երեկ առավոտյան մեկնեց Երեւանից Թբիլիսի: Մեկշաբաթյա նրա հյուրախաղերը հայրենիքում ջերմորեն ընդունվեցին, իսկ Սամուել Բեքեթի «Կրեպպի վերջին ժապավենը» ներկայացումը դեռ երկար կմնա երեւանյան թատրոնի հանդեսի սերի հիշողության մեջ փայփայած հանդիսատեսի մեջ: Հիշեցնենք, որ Արմեն Ջիգարխանյանն Երեւան էր եկել իր նորաստեղծ «Д» թատրոնի հետ: Թբիլիսիում ներկայացում տալուց հետո Ջիգարխանյանը իր թատրոնի հետ հյուր կլինի Օդեսայի արվեստասերներին:

ԵՐԵՎԱՆ

Լույսերը խանգարեցին «ոսկե լարը» որսալ

Երեկ, մայիսի 30-ին, ՆԳՆ մշակույթի տանը երեկո էր՝ հեղինակային երգի երեկո: Շատ տոթ էր: Օդափոխություն չկար: Ի միջի այլոց, հեղինակային երգն ընդհանրապես պահանջկոտ չէ «ընդունված» կոմֆորտային նկատմամբ: Դա հայտնի բան է: Կարեւորը մթնոլորտն է: Եւ ասելիքը:

Ասելիքի մասին խոսել չեմ ուզում: Այն չափազանց սուբյեկտիվ կատեգորիա է եւ ինքնաբացող անձից հաճախ անհամեմատության պահ է խնդրում: Երգում էին հոգով, դա բավական է:

Կազմակերպիչները... վարողները... հատողները... օդերը... Կարծում եմ՝ խայտառակություն էր:

Մի մասը եկել էր տեսնելու Վանո Սիրադեղյանին: Մեծ մասը: Տեսավ: Մյուս մասն ավելի համեստ էր:

Էստրադային եւ հեղինակային երգի ժանրերի միաձուլում: Կազմակերպիչների անհասկացողության արգասիք: Ասաք սանդալ: Բացումը նման էր «Երգ 91... 92... (եւ այլն)» մրցույթի ստարտին: Մինչդեռ, հիշեցնեմ՝ հեղինակային երգ: Արեւելյան լույս երգիչների երեսներին: Կարմիր, կանաչ, դեղին... Նախատեսական լուսախաղ: Պարզունակ շոու: Բեմ: Ծաղիկներ: Հեղինակային երգ: Գալիչ: Ծաղիկներ:

Այդպես չի կարելի: Չէ՞ որ երգիչները մարդ են: Նրանց չի կարելի հենց այնպես սպանել ծեւանով անտարբերությամբ: Գուցե սխալվում եմ... Ա. Դ.

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

Արեւելյան մշակույթներին նվիրված նոր պարբերական՝ Ասպարեզ

«Արմինյըն Միրըր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթի խմբագրության տարածված իր նամակում Բլումինգթոնից ոմն Դ. Մուրգան հայտնում է, որ ԱՄՆ-ում սկսվել է անգլերեն լեզվով լույս տեսնել մի նոր ամսագիր «Ասպարեզ» անունով, որն ամբողջությամբ պատրաստված է արեւելյան մշակույթների ամերիկացի մասնագետների կողմից: Այն անդրադառնում է պարսկական, հնդկական, լաչինական, հայկական, վրացական, հունգարական, ֆիննական, իրանական, հնդկական եւ ամերիկացի հնդիկների մշակույթներին եւ ընդգրկելու է ինչպես լրատվական, այնպես էլ ստեղծագործական հոդվածներ եւ ուսումնասիրություններ: Բացատրելով այդ ամենատարբեր մշակույթների միասնական ընդհանրությունը, նա գրում է, որ առանձին-առանձին դրանք մինչեւ այժմ ներառված են եղել արեւմտյան կամ արեւելյան ետքությունների գլխավորների համեմատ գնահատականին եւ նոր պարբերականը հնարավորություն է տալիս յուրաքանչյուր մշակութային կազմակերպությունների կամ համայնքների ներկայացուցիչներին արտահայտել իրենց տեսակետները, զուգորդումներ անցկացնելու եւ բարձրացնելու իրենց երկրներին եւ մշակույթին առնչվող հարցեր:

Հ. Օ.

Ազգ օրաթերթի համակարգչային ծառայությունը կարող եք դասվիրել

Գովազդների
Բրոշյուրների
Լոգոտիպերի
Անցաթղթերի
Կնիքների
Բլանկների
Հրավիրատոմսերի
Ֆիրմային ոճի
Օրացույցների
Այցետոմսերի
Բուկլետների
Գրքերի
ձեւավորում

Հասցեն՝ Երեւան, Հանրապետության 47
հեռ. 581841

Աշխատանքները կկատարվեն
Apple Macintosh, LaserMaster 1200 համակարգով

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆրանսիա-Հայաստան խաղին ընդառաջ

Էմե Ժակե. «Ես ֆուտբոլին տալիս եմ այն, ինչ նա է ինձ տվել»

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐԶԱՅԱՆ, Վալանս, Ֆրանսիա

Հունիսի 5-ին Հայաստանի ֆուտբոլի հավաքականը Ֆրանսիայում մրցելու է այդ երկրի հավաքականի հետ, որի մարզիչն է Էմե Ժակեն: Նա այս տարվա փետրվարի 15-ին տոնեց իր մարզչական աշխատանքի 20-րդ տարեդարձը, մինչեւ 1976 թ. փետրվարի 15-ը եղել է հայտնի ֆուտբոլիստ:

Էմե Ժակեն ասում է, որ ֆուտբոլիստի մասնագիտությունը յուրացրել է Սենտ Էտիենում, իսկ մարզչական հմտությունները Լիոնում:

1976 թ. փետրվարի 12-ին, երբ Լիոնի թիմը 5–0 հաշվով պարտություն կրեց «Ստրասբուրգից», թիմի ղեկավարները հեռացրին մարզիչ Էմե Մինյոյին եւ հրավիրեցին Էմե Ժակեին: 34-ամյա Ժակեն սկսեց մարզել Լիոնի ոտքգնդակային թիմը: Ժակեի ղեկավարությամբ իր առաջին•խաղում «Լիոնը» սեփական դաշտում 1-2 հաշվով պարտություն կրեց «Մոնակոյից»: Բայց «Լիոնի» ղեկավարները Ժակեից պահանջեցին, որ նա թիմը բարձրացնի առաջին դիվիզիոն:

Էմեն լավ էր ճանաչում «Լիոնի» ֆուտբոլիստներին, քանի որ 1973 թ.-ից նրանց հետ մասնակցել էր երրորդ դիվիզիոնի խաղերին («Լիոնը» սեփական թիմ ուներ առաջին եւ երրորդ դիվիզիոններում. արգելված էր թիմեր ունենալ առաջին եւ երկրորդ դիվիզիոններում միաժամանակ):

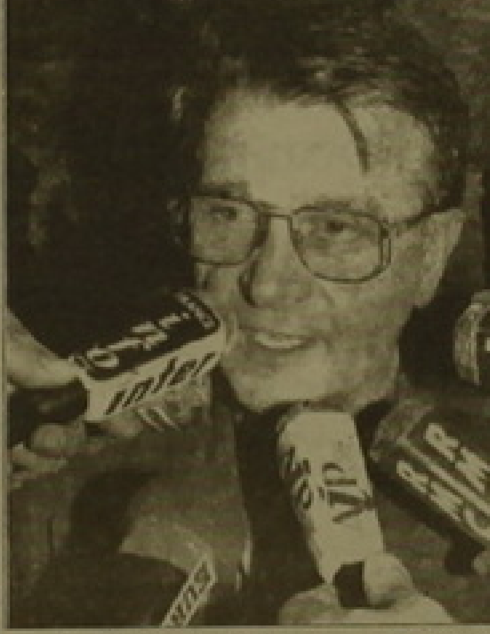

Ֆրանսիայի հավաքականի մարզիչ Էմե Ժակե

Ժակեն լավ էր ճանաչում Դի Նալլոյին, Լակոմբին, Կինգային, Միխայլովիչին, բայց ուրիշ էր նրանց հետ խաղալը, եւ ուրիշ՝ մարզելը: Սկզբում նա փորձեց ընկերական վերաբերմունք ցույց տալ, բայց շուտով նկատեց, որ այդ ձեւով անկարելի է հաջողության հասնել, եւ որ մարզչի ու խաղացողների միջեւ պետք է ինչ-որ տարածություն մնա: Շուտով Ժակեն դարձավ ավելի խիստ եւ պահանջկոտ: Նա իր աշխատանքն սկսում էր առավոտյան ժամը 7-ին եւ վերջացնում ժամը 22-ին, վազում էր աջ ու ձախ, շփվում տարբեր մարդկանց՝ խաղացողների, ղեկավարների, խաղադաշտի խնամողների հետ, լսում նրանց խորհուրդները: Ժակեն նաեւ շրջում էր Լիոնի արվարձաններում թիմերի դաշտերում, ծանոթանում մարզման ձեւերին, մտքեր փոխանակում:

Աշխատասիրությունը, համառությունը եւ համեստությունը տվեցին իրենց արդյունքը. Ժակեի աշխատանքը գնահատվեց ինչպես Լիոնում, այնպես էլ Ֆրանսիայի հավաքականում, որը նրա գլխավորությամբ արդեն 21 խաղ է, ինչ պարտություն չի կրում եւ պատրաստվում է Անգլիա մեկնել՝ մասնակցելու ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլին: Իրեն հասցեագրված գովեստներին Էմե Ժակեն համեստորեն պատասխանում է. «Ես ֆուտբոլին տալիս եմ այն, ինչ նա է ինձ տվել»:

Ֆրանսիայի հավաքականը լուրջ է նախապատրաստվում

Մեկ շաբաթ հետո Անգլիայում մեկնարկող Եվրոպայի առաջնությանը նախապատրաստվող Ֆրանսիայի հավաքականը Ստրասբուրգում 2-0 հաշվով առավելության հասավ Ֆինլանդիայի հավաքականի նկատմամբ: Այդ խաղի մանրամասները հաջորդ համարում: Վաղը Շտուտգարտում ստադիոնական հանդիպում կանցկացնի Գերմանիայի հավաքականի հետ, որից հետո Ֆրանսիայի կոմսիարում գտնվող Վիգնոյ դը Ազգ Ֆաղաքում կմրցի Հայաստանի հավաքականի հետ: Ֆրանսիացիները լուրջ նախապատրաստվում են եվրոպական այդ խոշոր ստուգատեսին: Արդեն հայտնի է Ֆրանսիայի հավաքականի կազմը: Էմե Ժակեն հավաքական է ընդգրկել 22 ֆուտբոլիստների: Թիմում բացակայում են այնպիսի աստղեր, ինչպիսիք են Կանտոնան եւ Ջինոլան: Ահա թե ինչ կազմով ֆրանսիացիները կմեկնեն Անգլիա:

Դարպասապահներ
Ֆաբիեն ԲԱՐՏԵԶ «Մոնակո»
Բեռնար ԼԱՄԱ «Պարի Սեն Ժերմեն»
Բրունո ՄԱՐՏԻՆԻ «Մոնպելյե»
Պաշտպաններ
Ժոսելին ԱՆԳԼՈՄԱ «Տորինո» (Իտալիա)
Լորան ԲԼԱՆԿ «Օսեր»
Մարսել ԴԵՍԱՅԻ «Միլան» (Իտալիա)
Էրիկ Դի ՄԵԿՈ «Մոնակո»
Ֆրանկ ԼԵԲՅՈՖ «Ստրասբուրգ»
Բիխենտե ԼԻԶԱՐԱԶՈՒ «Բորդո»
Ալեն ՌՈՇ «Պարի Սեն Ժերմեն»
Լիլիան ԹՈՒՐԱՄ «Մոնակո»
Կիսապաշտպաններ
Դիդիե ԴԵՇԱՄ «Յուվենտուս» (Իտալիա)
Վինսեն ԳԵՐԵՆ «Պարի Սեն Ժերմեն»
Քրիստիան ԿԱՐԱՄԲՈՒ «Սամպդորիա» (Իտալիա)
Սաբրի ԼԱՄՈՒՇԻ «Օսեր»
Կորենտեն ՄԱՐՏԻՆՍ «Օսեր»
Ռեյնալդ ՊԵԴՐՈՍ «Նանտ»
Զինեդին ԶԻԴԱՆ «Բորդո»
Հարձակվողներ
Յուրի ՋՈՐԿԱԵՖ «Պարի Սեն Ժերմեն»
Քրիստոֆ ԴՅՈՒԳԱՐԻ «Բորդո»
Պատրիկ ԼՈԿՈ «Պարի Սեն Ժերմեն»
Միքել ՄԱԴԱՐ «Մոնակո»
Մարզիչ ԷՄԵ ԺԱԿԵ

Միշել Դենիզո. «Փարիզը կունենա փայլուն թիմ»

«Պարի Սեն-Ժերմենի» նախագահի պաշտոնակալ Միշել Դենիզոն Լուիս Ֆերնանդեսի փոխարեն թիմի նոր մարզիչ է նշանակել բրազիլացի ֆուտբոլիստ Ռիկարդոյին, որը ներկայումս խաղում է Լիսաբոնի «Բենֆիկայում»: Մինչդեռ Դենիզոն նույն օրվա առավոտյան հերքել էր այդ լուրը, ասելով, թե առայժմ ոչինչ հայտնի չէ: Ռիկարդոն չորս տարի որպես պաշտպան հանդես է եկել փարիզյան ակումբում: Մերթի ողողման համաձայն, 31-ամյա բրազիլացի ֆուտբոլիստը փառատոնը թողնելու է խաղալը եւ դառնալու է մարզիչ: Ինչ՝ Ռիկարդոն, նախորդ օրը հայտարարել էր, թե որեւէ հրավեր չի ստացել «Պարի Սեն-Ժերմենից»: Յուրի Ջորկաեֆի տեղափոխման առնչությամբ, Դենիզոն ավելի ուշ «Էկիպի» թղթակցին հայտարարեց, թե Միլանի «Ինտեր» ակումբը ինքն ընտրել է Յուրիի հետ միասին: «Ես երբեք չեմ պահում խաղացողին, երբ նա ուզում է մեկնել: Ես չէի կարող երկարաձգել նրա պայմանագիրը», ասաց նա, ավելացնելով, որ «Պարի Սեն-Ժերմենը» դեռ ունենալ մի քանի բարձրակարգ ֆուտբոլիստներ: Մառանակոռուտեն, Լաման, Ռոշը, Գերենը եւ Լոկոն երկրի հավաքականի կազմում մասնակցելու են Անգլիայում կայանալիք Եվրոպայի 1996 թ. առաջնությանը: Դենիզոն ընդգծեց, որ ինքը հանգիստ է թիմի ապագայի համար: «Փարիզը կունենա փայլուն թիմ», խաղացողների միջին տարիքը հասցնելով 25-ի: Եւս ֆուտբոլիստներ ուզում են խաղալ «Պարի Սեն-Ժերմենում», մինչդեռ հինգ տարի առաջ վիճակն այլ էր: 1996-97 թթ. մրցաշրջանի համար Դենիզոն արդեն ռուսական նորաստղեր ունի, ընդ լինել չեմպիոն եւ պահպանել իրենց նվաճած Գավաթակիրների գավաթը:

Պ. Բ.

ՀԵՌԱՐՁԱԿ

Էմմիյանը թափ է առնում Ատլանտայի համար

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ: Վերջերս հաճախակի են դարձել հեռացատկորդ Ռոբերտ Էմմիյանի տարբեր երկրներում հաղթական թռիչքների մասին լուրերը: Նախապատրաստվելով Ատլանտայի օլիմպիական խաղերին, հայ թեթեւատլետը Եվրոպայի մի շարք երկրներում մասնակցում է կոմերցիոն մրցաշարերի: Չաղթելով Գերմանիայում անցկացված միջազգայինում, նա նույն հաջողությունը կրկնեց նաեւ հարեւան Ավստրիայում, որտեղ ցույց տալով 8մ 09 սմ արդյունք, դարձյալ ճանաչվեց առաջինը: Այժմ է զարմում այն հանգամանքը, որ Էմմիյանի արդյունքները գնալով աճում են: Սակայն դրանք դեռեւս բավականին ցածր են եւ հազիվ թե կարողանան բավարարել օլիմպիական խաղերի պահանջները:

Մեր մյուս օլիմպիական, ջրացատկորդ Յովհաննես Ավթանդիլյանը հունիսի 8-ին կմեկնի Չառլոտ՝ մասնակցելու միջազգային մրցաշարի եւ նախապատրաստվելու տարվա ամենապատասխանատու ստուգատեսին:

Դահուկորդները անկախության տոնը նշեցին Արագածի լանջին

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ: Մայիսի 28-ին Արագածի լանջին անցկացվեց լեռնադահուկային սպորտի Հայաստանի անհատական առաջնությունը, նվիրված Առաջին հանրապետության օրվան: Մրցապայքարեց էին դուրս եկել Երեւանի, Վանաձորի, Ծաղկաձորի եւ Բյուրականի 36 դահուկորդներ: Ալպիական մրցումներում հաղթողներ դարձան վանաձորցի Իրինա Սովինյովան եւ ծաղկաձորցի Սեյրան Յարությունյանը: Մեկ այլ ծաղկաձորցի՝ Վիգեն Յարությունյանը, ամենահաջողակն էր պատանիների մրցումներում:

ԵՐԵՎԱՆ-96

88 օլիմպիական հայս

Բահրեյնի տղամարդկանց հավաքականը դարձավ 11-րդը այն թիմերից, որոնք, ի տարբերություն նախորդ, մասնակցել են շախմատի 32-րդ համաշխարհային օլիմպիադային: Բացի Բահրեյնից, խումբ վերաբերում է Շվեդիայի, Զերսիի, Բոլիվիայի, Ուգանդայի տղամարդկանց, Լիբանանի, Զամբիայի, Թունիսի, Անգոլայի, Մակաոյի, Արաբական Միացյալ Էմիրությունների կանանց հավաքականներին:

Վերջին 24 ժամվա ընթացքում Երեւանյան օլիմպիադային մասնակցելու պաշտոնական հայտեր ներկայացրին նաեւ Կորեան եւ Ֆիլիպիններ: Մեր օլիմպիադայի մասնակից երկրների թիվը հասավ 88-ի:

Գ. Հ.

ՍԱՄԲՈ

Ջավախքցի մարզիկը աշխարհի գավաթի երկրորդ մրցանակակիր

Ռուսաստանի Կստով քաղաքում մայիսի 24-27-ը անցկացված սամբո ըմբշամարտի աշխարհի գավաթի խաղարկությանը մասնակցելով, երկրորդ տեղը գրավեց հայազգի Վալերի Միրզոյանը Ջավախքից (մարզիչ՝ Քերոբ Փախլոյան): Ջավախքցի մարզիկը «մաքուր» հաղթեց 3 մարտերում եւ միայն վերջին մարտում բաց տված ցավային սկսղի հետեւանքով զրկվեց հաղթողի կոչումից: Բոլոր դեպքերում, 32-ամյա մարզիկի համար դա խոշոր նվաճում է: Նա լավագույններեն է տրամադրված եւ մտադիր է հոկտեմբերի 28-ին Տոկիոյում անցկացվելիք աշխարհի առաջնությունում պայքարել ամենաբարձր տեղերի համար:

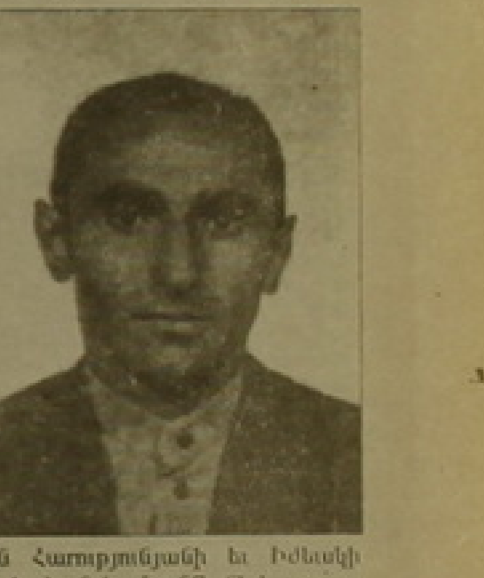

Վալերի Միրզոյանի մասնակցությունը աշխարհի առաջնությանը հնարավոր դարձավ նրա հովանավորների՝ «Նախաձեռնման եւ ներդրման հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպության նախագահ Արմեն Հարությունյանի եւ Իժեւսկի հայկական համայնքի ներկայացուցիչ Կարեն Ղազարյանի աջակցության շնորհիվ:

Պ. Լ.

ԹԵՆԻՍ

Հայ թենիսիստները Դեյվիսի գավաթում զիջեցին թուրքերին եւ վրացիներին

ԵՐԵՒԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՓԱՍՏ: Ստամբուլում ավարտվեց Դեյվիսի գավաթի խաղարկության նախնական փուլը, որին առաջին անգամ մասնակցեցին հայ թենիսիստները: Մեծ մակետի հայ վարպետները 2:1 հաշվով առավելության հասան Բոսնիայի, Թունիսի եւ Բենինի մարզիկների նկատմամբ եւ 3:0 հաշվով ջախջախիչ պարտության մատնեցին Լիխտենշտեյնի պատվիրակներին: Ցավոք, մեր թենիսիստները պարտություն կրեցին հաղթողի հիմնական հավակնորդների հետ մրցավեճերում: Մեր հավաքականը նախ 2:1 հաշվով զիջեց վրացիներին, իսկ մի քանի օր անց նույն հաշվով անհաջողության մատնվեց նաեւ թուրքերի հետ մրցամարտում: Իսկ ամենա[illegible]րի խմբում հանդես գալու իրավունք նվաճեցին վրաց թենիսիստները, որոնք իրենց հերթին առավելության հասան թուրք մարզիկների նկատմամբ: Դեռ Ստամբուլ մեկնելուց առաջ, Հայաստանի կանանց եւ տղամարդկանց հավաքականի ավագ մարզիչ Ալեքսանդր Ծատուրյանը «Փաստի» թղթակցի հետ զրույցում մտավախություն էր հայտնել, որ մեր թիմի ամենաուժեղ մրցակիցները կլինեն Թուրքիայի եւ Վրաստանի հավաքականները եւ ավելացրել, որ հենց նրանց հետ մրցամարտերում էլ կորոշվի միակ ուղեգրի ճակատագիրը: Ցավոք, մարզչի կանխատեսումները ճիշտ դուրս եկան, իսկ հայ թենիսիստները կկիսեն այս մրցաշարում:

@rminco
Global Telecommunications

ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՑԱՆՑ
ԱՐՄԻՆԿՈ ԱՅՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ Է.

✔ Էլեկտրոնային փոստ (E-mail)
✔ INTERNET համուստ ակսալների բազայի մուտք
✔ Օպերատիվ ինֆորմացիա ամբողջ աշխարհից Ձեր կոմպյուտերի էկրանի վրա
✔ Հնարավորություն Ձեր մասին տեղեկացնելու ամբողջ աշխարհին

Մեր հասցեն.
Երեւան, Իսահակյան 28, 3 հարկ
✆ 52-63-26, FAX: 28-50-82
E-mail: support@arminco.com

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ՀՐՁԱՆ

Թուրքիայի նոր նախաձեռնությունը Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի կառուցման համար

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 30 ՄԱՅԻՍ, «ԺԱՄԱՆԱԿ»: Օրերս Թուրքիայի մայրաքաղաք Անկարա է ժամանել Համաշխարհային բանկի պատվիրակությունը, որը բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ քննական շփումներ ունի կասպից Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի կառուցման ծրագրի ֆինանսավորման համար: Թուրքական կողմը մեծ կարեւորություն է ընծայում պատվիրակության այցին, նկատի ունենալով, որ Կասպյանի նավթի փոխադրության հարցում առայժմ որոշակիություն չկա է գտնվում Ռուսաստանի հետ, եւ Համաշխարհային բանկի աջակցությունն ստանալու դեպքում հնարավոր սակարկությունների ընթացքում կարող է առավելություններ ձեռք բերել նավթի մասնակցության հարցում: Հիշեցնենք, որ Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի շինարարության համար նախատեսված է մոտ 2.5 միլիարդ դոլարի ծախս:

Վերջերս, Վաշինգտոնում ծառայված շփումների ժամանակ Թուրքիայի արտգործնախարար Գյունեշը ամերիկյան կողմից եւս մեկ անգամ անվերապահ հավաստիացում էր ստացել Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի ծրագրի նախապատվության մասին: Թուրք եւ ամերիկյան տեսանկյունից, վերջերս գրում էր «Ջումհուրիեթ» թերթը, Բաքու-Ջեյհան նավթամուղը, որն անցնելու է Վրաստանով, տնտեսական տեսակետից ամենաարդյունավետն է, մինչդեռ Մոսկվան ճնշումներ է ի գործ դնում Բաքվի եւ Թբիլիսիի վրա այս առնչությամբ:

Մյուս կողմից, Իրաքի ու ՄԱԿ-ի միջեւ կայացած վերջին համաձայնության շրջանակներում այսօրվանից սկսեց աշխատել Քերքուկ (Իրաք)-Յումուրթալըք (Թուրքիա) նավթամուղը: Իրաքյան նավթը Յումուրթալըքի տերմինալից իջեցվելու է միջազգային շուկա, որտեղից եկամուտները հատկացվեն Իրաքի ժողովրդի սննդամթերքի ու դեղորայքի կարիքներին:

ԱՇԽԱՐՀ

Ալեքսանդր Լեբեդը մերժում է Զյուգանովի եւ Ժիրինովսկու հետ դաշինքը

ՄՈՍԿՎԱ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՌԴ նախագահի պաշտոնի թեկնածու, Պետդումայի պատգամավոր Ալեքսանդր Լեբեդը մերժում է Գենադի Զյուգանովի եւ Վլադիմիր Ժիրինովսկու հետ իր նախընտրական դաշինքի որեւիցե հնարավորություն: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այսպես է արձագանքել Ալեքսանդր Լեբեդը Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության առաջնորդի ելույթին, որն առաջարկել է մի դաշինք, որտեղ Գենադի Զյուգանովը կլինի նախագահ, Ժիրինովսկին՝ վարչապետ, իսկ Լեբեդը՝ պաշտպանության նախարար: Սա միանգամայն անընդունելի առաջարկ է ինձ համար, ասել է գեներալ Լեբեդը: Ալեքսանդր Լեբեդը չի ձգտում եւ երբեք էլ չի ձգտել նման դաշինքների, հատկապես հիշյալ քաղաքական գործիչների հետ:

Տիրանա. Ոստիկանության հարձակում ալբանական ընդդիմության վրա

ՏԻՐԱՆԱ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ալբանիայում կիրակի օրը կայացած խորհրդարանական ընտրություններից հետո իրավիճակը մնում է լարված: Երեքշաբթի ոստիկանությունը մարմնական վնասվածքներ է պատճառել եւ ձերբակալել է ընդդիմադիր կուսակցությունների մի խումբ կողմնակիցների, որոնք հավաքվել էին Տիրանայի կենտրոնական հրապարակում: Ձերբակալվածների թվում եղել են նաեւ ընդդիմության մի քանի ղեկավարներ: Նրանցից մի քանիսին արդեն ազատ են արձակել, սակայն սոցիալիստական կուսակցության փոխնախագահ Սերվետ Պելումբին դեռեւս բանտարկված է: Իսկ «Ժողովրդավարական միություն» կուսակցության գլխավոր քարտուղարը հիվանդանոցում է:

Իրաքի նավթի վաճառքը չի իջեցնի գները

ԷՐ-ՌԻՅԱԴ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՆՏ-AFP: Սաուդյան Արաբիան շաբաթ օրը հայտնել է, որ Իրաքի վերադարձը նավթի շուկա չի բոլացնի գները. քանի որ համաշխարհային պահանջարկը աճել է եւ ՕՊԵԿ-ը կարող է համագործակցել այլ արտադրողների հետ կայունությունը պահպանելու նպատակով:

Արտաքին գործոց նախարար Սաուդ ալ Ֆայսալը ասել է. «Ես չեմ հավատում, թե միջազգային շուկան մեծ ազդեցություն կկրի եւ ՕՊԵԿ-ի երկրների ու կարտելի շրջանակներից դուրս գտնվող արտադրողների համագործակցությունը ի վիճակի է պահպանել գները»:

Համաձայն պաշտոնական Սաուդի մամլո գործակալության՝ Տոկիո կատարած այցի ժամանակ նա ավելացրել է. «Իրաքի ամբողջական արտադրությունը կարելի է հետաբայմբ կլանել՝ պահանջարկի ներկայիս աճի պայմաններում»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Վերսկսվել է Դավիթբեկի կամրջի շինարարությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ժամանակավոր ընդհատումից հետո «Կամուրջշին» պետական ձեռնարկությունը վերսկսել է Դավիթբեկի կամրջի շինարարությունը: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեցին ՊՆ-ում, Ուլան-Ուդեից Երեւան են փոխադրվել 400 տոննա մետաղական կառուցվածքներ, որոնք այս օրերին արդեն տեղադրվում են եւ եռակցվում: Միաժամանակ պատրաստվում են օժանդակ հարմարանքներ, որոնց միջոցով կիրականացվի կառուցվածքների տեղակայումը: Ձեռնարկության արտադրական բազայում բողարկվում են նաեւ կառույցին անհրաժեշտ սալիկներ: «Կատարված բոլոր տեսակի աշխատանքների վրա ծախսվել է 20 միլիոն դրամ», ասաց ՊՆ-ի տնօրեն Վլադիկ Սաաքյանը, միաժամանակ մտավախություն հայտնելով, որ, ֆինանսական միջոցներ չլինելու պատճառով, բացառված չէ, որ մոտ օրերս կամրջի շինարարությունը նորից ընդհատվի:

Վթարային իրադրություն Վարդանավանք գյուղի մոտ

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հրազդան գետից Գյումուշ ՀԷԿ հոսող ջրանցքի մոտ՝ ապօրինի մշակվող ճարաձների տերերը 300-մետրանոց ջրանցքի կամրջի վրա ծակել են բետոնը՝ հողամասերը ջրելու համար: Տարբեր տրամաչափի ավելի քան 30 բացվածքներից հոսում է ջուրը, որը խաթարում է ջրանցքի կամրջի բետոնե կառուցվածքը: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեց Կոտայքի մարզի Վարդանավանքի (Ալափարսի) գյուղխորհրդի նախագահ Եղիշե Մնացականյանը, դրա հետեւանքով անչափ վթարային իրադրություն է ստեղծվել: Երբ ջուրը մեղմի ջրանցքի բուլացած պատերը, ապա ջրի տակ կանցնեն ոչ միայն այգիների, բանջարանոցների եւ հողամասերի շատ հեկտարներ, խիստ վտանգավոր իրավիճակ կստեղծվի 4000 բնակչություն ունեցող Վարդանավանք գյուղի համար: Գյուղի ղեկավարությունը դիմել է Կոտայքի մարզպետարան՝ խնդրելով ուշադրություն դարձնել հիմնախնդրի վրա եւ կանխել վթարը:

Մայրաքաղաք. Մուծեք վարձը, որ ջուր ունենաք

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վերջին օրերին մայրաքաղաքում վատացել է ջրամատակարարումը: Ինչպես հայտնի դարձավ Նոյյան տապան գործակալության թղթակցին, հիմնական պատճառը ջրամատակարարման դիմաց վարձավճարների անբավարար լինելն է: «08» ծառայության պետ Նորայր Վարդանյանի խոսքերով, պարտքերի ընդհանուր գումարը կազմում է 2,5 մլրդ. դրամ, որից 80 տոկոսը ձեռնարկությունը պարտք է էներգետիկներին: Վերջիններս էլ իրենց իրավունք են վերապահում անջատել էներգամատակարարումը պոմպակայաններում: Ն. Վարդանյանի տրամադրած տվյալների համաձայն, մայիսի 27-ի դրությամբ ջրամատակարարումից զրկվել են Խորհրդային շրջանում 6 շենք, Շահումյանի շրջանում՝ 15 շենք, Արաբկիրի շրջանում՝ 37 շենք: Դադարեցվել է նաեւ բազմաթիվ հիմնարկ-ձեռնարկությունների ջրամատակարարումը: Ն. Վարդանյանը նշեց, որ մուծումները համեմատաբար ավելի վատ են ընթանում Շենգավիթի շրջանում:

«ԵՐԵՎԱՆ-ԱՎԻԱ»

ավիաընկերությունը հունիսի 4-5-ին կազմակերպում է չվերթ

ՄՈՍԿՎԱ-ԵՐԵՎԱՆ

ուղղությամբ՝ Իլ-76 ինքնաթիռով:

Բեռի նվազագույն քանակը 1 տոննա, գները՝ շուկայականից ցածր:

Հեռ. 527864 (Երեւանում), 1254070 (Մոսկվայում):

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

շքեղ գնով

հավի ճուտեր:

Հեռ.՝ 64-30-54

«ԱԶԳԸ»

աշխատանքի է հրավիրում մուտքագրող-օպերատորների:

ՀՈՒՆԻՍԻ 22-ից 29-ը «ԱՅԱՔՍ» ՍՊԸ-ն հրավիրում է մասնակցելու նոր տուրիստական ուղեւորությունների

1. ԹԵԼ-ԱՎԻՎ - ԽՈՐԱՏԻԱ

Կահիրե - Երուսաղեմ - Թել Ավիվ
հյուրանոցներ ★★★
սնունդը - օրը 2 անգամ
նոր էքսկուրսիոն ծրագիր
արժեքը - 888 $ համարժեք դրամ

2. ԵԳԻՊՏՈՍ

Կահիրե - 1 գիշեր
Պորտ Սայիդ - 2 գիշեր
Ալեքսանդրիա - 4 գիշեր
հյուրանոցներ ★★★ - ★★★★
սնունդը - օրը 2 անգամ
էքսկուրսիաներ - ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲՈՒՐԳԵՐ
- ՄՈՆՏԱԶԱ ԶԲՈՍԱՅԳԻ
արժեքը - 665 $ համարժեք դրամ

3. ԵԳԻՊՏՈՍ - Կարմիր ծովի հանգստյան ՀՈՒՐԳԱԴԱ ԾՈՎ

Կահիրե - 2 գիշեր
Հուրգադա - 5 գիշեր
հյուրանոցներ ★★★
սնունդը - օրը 2 անգամ
էքսկուրսիա - ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲՈՒՐԳԵՐ
արժեքը - 752 $ համարժեք դրամ

ԿԱՏԱՐԵՔ ՁԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՈՒՂԵՎՈՐՎԵՔ ԴԵՊԻ ՄԵԶ

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ 43Ա, ՀԵՌ. 53-15-73, 53-88-45

Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների առաջարկի եւ պահանջարկի մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Սփյուռ»:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 2103 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 30. 05. 1996 Գինը 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@